

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

GODIŠTE 92

SIJEČANJ
2000

1

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

Siječanj 2000
January 2000

Broj 1
Number 1

Godište 92
Volume 92

Slika na naslovnici:
Ing. Branko Škrobonja, Rijeka

SADRŽAJ

Godišnja priznanja najboljima	2
Hrvatski planinarski savez u 1999. godini	3
Državna odlikovanja planinarima	6
Željko Škalec: Mala planinarska škola	7
Matija Mlinac: Susret starih velebitaša	8
Milovan Buchberger: Riješen misterij Everesta star 75 godina	10
Darko Berljak: Ključevi Neba	15
Miljenko Pavešić: Snježne "ralice" na Kleku	19
Fran Bruketa: Čovjek koji je gradio Premužićevu stazu	21
Tko je što u hrvatskom planinarstvu	23
In memoriam	24
Speleologija	24
Jubileji	25
Vijesti	27

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel. i faks 01/48-16-558

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., tax i automatska sekretarica 01/48 24 142, mobitel 098 283 709, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o. D. Lomnica

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s predom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapozitiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

PRETPLATA ZA 2000. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje se na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236.

VAŽNO! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavaču ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka, a može se doznati i na tel. izdavača. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi pretplatnici koji još nemaju pretplatnički broj.

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 92

UREDNIK

Dr. ŽELJKO POLJAK

ZAGREB 2000

GODIŠNJA PRIZNANJA NAJBOLJIMA

Izvršni odbor HPS, na već tradicionalnoj Novogodišnjoj sjednici održanoj 20. 12. 1999. dodijelio je pet priznanja udrugama i pojedincima koji su se istakli svojim radom tijekom godine. U udruzi kakva je naša, sigurno bi bilo mjesta za još mnoga priznanja, jer je vrlo teško odlučiti se za samo njih pet. Za 1999. godinu dodijeljena su sljedeća priznanja koja su popraćena s nekoliko skromnih poklona dobitnicima, kalendarsom za 2000. godinu, monografijom "Velebit" i praktičnim dalekozorom.

Najuspješnija planinarska udruga je

HPD "Pliva" Zagreb

Njezin vrlo kvalitetan rad ogledao se u povećanju broja članova, organiziranju preko 100 izleta, održavanju škola i predavanja, izložbi i izdavačke djelatnosti

Najuspješnije organizirana društvena akcija

HPD "Željezničar" Zagreb

Završenjem složene obnove, dom na Oštrecu postao je najbolje uređeni objekt u Samoborskom gorju

Najbolji društveni rad u svojoj planinarskoj udruzi

g. Josip Majnarić

Kao član HPD "Zanatlija", odmah je nakon otvorenja novog planinarskog objekta na Hunjki započeo akciju oko izgradnje planinarske piramide na Medvednici

Najbolji planinarski dužnosnik je

g. Matija Mlinac

Kao predsjednik Komisije za povijest planinarstva ove je godine ugradio nove planinarske sadržaje u Ogulinu, kolijevci hrvatskog planinarstva

Najveći planinarski uspjeh ostvario je

g. Matko Škalamera

Kao član PK "Čopalj" Rijeka izveo je alpinističke uspone u teškim smjerovima kroz sjeverne stijene Matterhorna, Pic Badilea i Ortlera

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ U 1999. GODINI

Hrvatski planinarski savez krajem prosinca 1999. godine objedinjuje 165 planinarskih udruga, od toga 155 planinarskih društava, 6 županijskih planinarskih saveza i 4 stanice Gorske službe spašavanja.

U 1999. godini, sukladno našoj dugoj tradiciji, organizirano je mnogo akcija s nizom kvalitetnih rezultata, uvijek s ugrađenom teško marljivom količinom volje i entuzijazma koji su od uvijek znak prepoznavanja Hrvatskog planinarskog saveza.

Središnja akcija bila je obilježavanje 125. obljetnice osnivanja i vrlo smo ponosni činjenicom što su Hrvati kao deveti narod na svijetu imali svoju planinarsku organizaciju. Tim je povodom 22. svibnja, u Starogradskoj vjećnici u Zagrebu, održana svečana sjednica u okviru redovne Skupštine HPD.

U Ogulinu je 9. listopada 1999. otkriveno spomen-obilježje poginulim planinarima na Kleku i otvorena proširena alpinistička zbirka u Zavičajnom muzeju. Obilježavanje naših 125 godina djelovanja završit ćemo 21. svibnja 2000. godine u Samoborskom gorju organizacijom pohoda "Tragom prvog izleta HPD".

Povodom 125 godina planinarstva u Hrvatskoj, na Dan državnosti je predsjednik Republike dr. Frnajo Tuđman odlikovao Redom hrvatskog pletera Ivicu Piljića, a Redom Danice hrvatske s likom Franje Bučara odlikovani su Darko Berljak, Vlado Božić, Jerko Kirigin, Eugen Kumičić, Željko Poljak i Ivica Sudnik.

Na 21. Skupštini HPS, održanoj 22. svibnja u Zagrebu, raspravljalo se o 13 točaka dnevnog reda. Osim uobičajenih tema na takvim skupovima, usvojena je programska osnova HPS-a do 2003. godine i financijski plan za isto razdoblje. Potvrđen je sastav Glavnog odbora, te dana razrješnica dotadašnjim dužnosnicima i tijelima HPS. Izabrano je novo vodstvo Saveza na čelu s prof. dr. Hrvojem Kraljevićem kao predsjednikom HPS, Nikolom Aleksićem dopredsjednikom, te Franjo Novoselom kao predsjednikom Izvršnog odbora. Isto tako, izabrani su novi članovi Izvršnog i Nadzornog odbora, te Suda časti.

Kao što je uobičajeno, početkom godine, 27. veljače, održana je i sjednica Glavnog odbora

HPS na kojoj je, uz prihvaćanje zaključnog računa, određen i proračun Saveza za tekuću godinu. Usvojeni su novi pravilnici nekoliko komisija, imenovani njihovi pročelnici, te obavljeni ostali poslovi iz djelatnosti toga tijela.

Od akcija izravno organiziranih u Savezu, treba spomenuti proslavu Dana planinara održanu 30. svibnja na Dinari s usponom na najviši vrh u Hrvatskoj povodom Dana državnosti, već rečenu akciju u Ogulinu, te tradicionalno sudjelovanje na Sajmu športa Zagrebačkog velesajma s prigodnim predstavljanjem dviju naših djelatnosti - gorske službe spašavanja i speleologije, koju su sprovele te komisije HPS.

U suradnji s Hrvatskom radio-televizijom početkom listopada su u kviz-emisiji "Kolo sreće" sudjelovali planinari u cijelotjednom bloku te emisije, a osim predstavljanja naše udruge, članova i njenih dužnosnika, ta je akcija sigurno imala i znatan promidžbeni karakter naše djelatnosti u široj javnosti.

Broj planinarskih društava u Hrvatskoj i dalje je u porastu; u ovoj ih je godini osnovano desetak, ali istovremeno smo brisali one udruge koje nisu nakon nekoliko opomena poslale dokumente o registraciji, ni podignule markice za tekuću godinu. Broj članova naše udruge zadržao se na prošlogodišnjoj razini, no iako još nisu plaćene sve podignute markice, odnosno nije vraćen višak ili zamijenjen za nove, može se reći da je danas naš ukupni broj oko 18.000 članova, od toga 40% seniora, 35% umirovljenika i 25% mladeži.

Održavali smo kontakte s Vladom RH koja nam je darovala nekretnine na vrhu Svete Gere u Žumberku, a kasnije smo s Državnom komisijom za granice potpisali i Ugovor o tom darovanju. Neki su projekti za obnovu planinarskih domova nastradali u Domovinskom ratu na naš prijedlog uvršteni u programe Ministarstva obnove, ali smo primili pismeno očitovanje kako će na red doći tek pri kraju obnove uništenih dobara tijekom rata. Uskoro očekujemo kontakte s Ministarstvom turizma oko uvjeta za organizaciju skupnih izleta s više od jednog noćenja, a u tom smislu uputit ćemo i prijedlog izmjene zakona koji propisuje te uvjete. Isto tako, u akciji

smo uključivanja naših stručnih djelatnika u nadzorne odbore i tijela upravljanja nacionalnih parkova u planinskim područjima Hrvatske, posebice Sjevernog Velebita.

Sa Hrvatskim olimpijskim odborom ove smo godine imali uobičajenu suradnju. Osim toga je HOO pokrio troškove natjecanja za naše športske discipline (orijentacijsko trčanje) i sve naše članarine u međunarodnim udrugama, a djelomično financirao i neke druge naše programe.

S našim udruženim članicama bili smo u vezi putem osobnih kontakata dužnosnika, telefonskih preko Ureda HPS, putem objave u časopisu "Hrvatski planinar" i preko dopisa upućenih na predsjednike društava oko objašnjenja pojedinih pitanja i prijedloga za bolju suradnju. Koliko je bilo moguće, upućivali smo svoje predstavnike na osnivačke i redovne skupštine, razne proslave i ostale akcije koje su organizirala planinarska društva. Koristimo ovu priliku da se ispričamo svima onima, na čije pozive fizički nismo mogli doći, jer u Savezu s preko 160 članica i petnaest stručnih komisija to nije uvijek ostvarivo.

Godišnji prihodi i rashodi HPS i 1999. će godine biti uravnoteženi u istim okvirima kao i u prijašnjim razdobljima, odnosno u iznosu od 550.000 kuna, s obveznom pričuvom za prvo tromjesečje 2000. godine dok se ne ostvare novi prihodi. Usprkos svim znanim teškoćama u tom području, HPS posluje bez gubitaka i blokiranog računa, te prema proračunu koji je prihvatio Glavni odbor, sve svoje obveze obavlja uredno i na vrijeme.

Rad Ureda HPS s dva profesionalna djelatnika pokušava pokriti sve svoje zadaće, kao i one koje ponekad ne mogu riješiti ostali dužnosnici ili predsjednici komisija. Sve eventualne primjedbe treba gledati kroz činjenicu da Ured, osim za neplaninare kojima služi kao informativni punkt, treba obraditi sve financijske poslove oko pretplate i izdavanja našeg časopisa, kontaktirati s mnogobrojnim udruženim članicama u vezi s članskim materijalom i drugim poslovima, surađivati s 15 vrlo raznorodnih komisija HPS, te voditi vlastito poslovanje kroz prodaju, najamnine i sponzorstva kako bi se osigurali dodatni izvori prihoda za čitav niz ostalih troškova Saveza.

Časopis "Hrvatski planinar" u 101. godini

izlaženja i dalje karakteriziraju poznati naponi urednika i uredničkog odbora za održavanje kvalitete i redovitosti izlaženja, povećavanje broja pretplatnika, ali i stalno prisutna neurednost 30% pretplatnika da podmiri svoje obveze. Povećanje cijene do stvarnih troškova i dalje pokriva HPS iz drugih izvora kako ne bi došlo do daljnjih otkaza pretplate.

Ove smo godine, nažalost, ostali bez dva predsjednika naših vrlo aktivnih komisija, g. Senaida Serdarevića koji je poginuo u prometnoj nesreći i umrlog g. Ivana Stošića.

Od djelatnosti stručnih i organizacijskih komisija HPS, ovom prilikom navest ćemo samo najznačajnije akcije u ovoj godini.

ORIJENTACIJA: Na 9 natjecanja za Kup Hrvatske sudjelovala su 324 natjecatelja. Juniori su bili na Svjetskom prvenstvu u Bugarskoj, a reprezentacija svih uzrasta na natjecanju Alpe-Jadran u Mađarskoj s osvojenim odličnim drugim mjestom. Ženska i muška izborna vrsta sudjelovala je na 2. vojnim igrama u Zagrebu.

SPELEOLOGIJA. Osim koordinacije 12 odsjeka u Hrvatskoj, izrade novog pravilnika, za održavanja seminara, sudjelovala je na međunarodnim skupovima i snimanju dokumentarnog filma HTV "Dubine". Organizirane su ekspedicije u Gospodsku špilju s ronjenjem, te u Slovačku jamu na Velebitu.

GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA. Uz redovnu djelatnost spašavanja unesrećenih, održavanja vježbi i tečajeva, dežurstva na skijalištima i ostalim većim akcijama u planinama, sudjelovala je i na sastanku IKAR-a (Međunarodne udruge gorskih službi spašavanja) gdje su naši predstavnici uključeni u rad više stručnih komisija. Posebno treba istaći da je, nakon višegodišnjeg nastojanja, odlučeno da se prvi sastanak IKAR-a u sljedećem tisućljeću održi 2001. godine u Hrvatskoj.

PROMIDŽBA I IZDAVAČKA DJELATNOST. Najvažnija akcija bila je postavljanje Internet stranice HPS, koje su od tada zabilježile više tisuća posjetitelja. Tiskano je četvrto izdanje "Planinarskog dnevnika", drugo izdanje "Priručnika za markaciste" i drugo izdanje "Osnova planinarstva". Izdavan je časopis "Hrvatski planinar" te osuvmremenjen izgled memoranduma i znaka Saveza. Obavljeni su kontakti s radijom "Sljeme", HTV i Hrvatskim telekomunikacijama

u cilju bolje promidžbe planinarstva.

VODIČI. Organizirane su vježbe, izrađen novi pravilnik, školovani su novi kadrovi i provedena je akcija povodom 125. obljetnice hrvatskog planinarstva s usponom na Dinaru.

ALPINIZAM. Donesen je novi pravilnik komisije, kao i pravilnik o organizaciji ekspedicija. Održan je ledenjački tečaj u Chamonixu za 17 polaznika iz cijele Hrvatske. Komisija je sudjelovala na međunarodnim skupovima u Francuskoj i Škotskoj, a putem komisije održavani su tečajevi za uporabu opreme u visinskim radovima korisnicima izvan Saveza, te obavljeni visinski poslovi od čijih prihoda dio ostaje HPS-u za ostale djelatnosti.

ZAŠTITA PRIRODE. Komisija je djelovala u mnogim programima i aktivnostima, od EKO patrola do obrazovnih programa s tečajem za 38 pristupnika, u školama i planinarskim društvima. O radu, osim u našem časopisu "Hrvatski planinar", javnost je informirana kroz časopis "Zelene vijesti", te na posebnoj "Internet" stranici. Međunarodna suradnja odvija se s nekoliko velikih NVO druga, komisijom UIAA i World Mountain Forumom. Suraduje s Regionalnim centrom za zaštitu okoliša i Hrvatskim poslovnim savjetom za održivi razvoj. Organiziran je niz skupova, seminara i predavanja u Hrvatskoj.

ŠPORTSKO PENJANJE. Održavana su većinom "Boulder" natjecanja (6), te Rock Masters na Braču. Na Svjetskom kupu u Kranju nastupila su dva muška i jedna ženska predstavica. Održano je i nekoliko škola.

PLANINARSKI PUTEVI. Obnovljen je popis markacista, održavani su tečajevi i sastanci na terenu, izrađen je registar svih puteva s njihovim nositeljima, te pripremljen materijal za oživljavanje VPP-a i otvorenje "Hrvatske planinarske obilaznice" 2000. godine.

ŠKOLOVANJE KADROVA. Komisija zaprima programe i izvještaje o održanim planinarskim školama, te nakon toga besplatno šalje organizatoru potreban broj diploma i priručnika "Osnove planinarstva". Iz tih podataka vidljivo je kako je samo u 7 mjeseci u 1999. godini planinarske škole u Hrvatskoj završilo preko 1000 polaznika mlađe dobi, što je najbolji odgovor na vrlo popularnu i čestu parolu u našoj udruzi "kako nema mladih".

PLANINARSKO SKIJANJE. Održan je Ski ekstrem memorijal "Branko Puzak" na Ivanšćici, u Chamonixu je izvedeno 28 skijaških silaza, a na Pohorju održano šest jednodnevnih poduka o telemark skijanju.

GOSPODARSTVO. Djelatnost komisije za gospodarstvo bila je, kao i prijašnjih godina, ograničena na brigu oko kuće na Alanu. Raznim inventarom opskrbljeno je nekoliko drugih planinarskih objekata. Na Zavižanu je u tri radne akcije obavljen niz poslova, od postavljanja parketa i ugradnje prozora do soboslikarskih radova, a treba naglasiti da su ih obavljali najviši dužnosnici Saveza: dopredsjednik HPS-a, predsjednik i dopredsjednik IO HPS i jedan član Nadzornog odbora.

ODLIKOVANJA. Tijekom godine dodijeljena su 153 odlikovanja HPS za 14 naših članica. Komisija vrlo odgovorno obavlja svoj posao, s izuzetno kvalitetno uređenom arhivom i strogim pridržavanjem novog pravilnika koji je usvojio Glavni odbor.

POVIJEST PLANINARSTVA. Uz veliko osobno angažiranje predsjednika komisije, u dvorištu Zavičajnog muzeja u Ogulinu postavljeno je spomen-obilježje poginulim planinarima na Kleku, a uz pomoć i sudjelovanje Jasmin i Borislava Aleraja proširena je alpinistička zbirka u tom muzeju.

STATUTARNO-NORMATIVNA DJELATNOST. Sve ugovore, pravilnike i druge dokumente iz tog područja, komisija je pripremila za Izvršni i Glavni odbor HPS na vrijeme, stručno ih ocijenivši. Prema potrebi ih je nadopunila ili uredila.

Sigurno još mnogo toga iz našeg rada nije spomenuto, pa ovom prilikom pozivamo predsjednike planinarskih društava, županijskih i gradskih saveza, pročelnike saveznih komisija i pojedince da se češće javljaju u našem časopisu i šalju svoje izvještaje u Ured HPS, ne samo zbog bolje informiranosti planinarske javnosti, već da i budućim pokoljenjima ostavimo pisani trag o mnogim svojim akcijama.

DRŽAVNA ODLIKOVANJA PLANINARIMA

Na prijedlog Ministarstva prosvjete i športa RH, predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman je na Dan državnosti odlikovao visokim državnim odlikovanjima povodom 125. obljetnice hrvatskog planinarstva nekoliko članova Hrvatskog planinarskog saveza. Zajedno s ostalim odlikovanim iz područja športa i prosvjete, odlikovanja je u prostorima muzeja Mimara u Zagrebu, 27. prosinca 1999. godine, uručila ministrica Nansi Ivanišević.

Redom Hrvatskog pletera za iznimne zasluge odlikovan je **Ivica Piljić**, predsjednik HPS u mandatu 1995-1999. za djelovanje u planinarstvu kada je, osim ostalog, bio do sada jedini Hrvat u svojstvu predsjednika neke svjetske športske federacije (ICC - Športsko penjanje) i član Vijeća UIAA.

Redom Danice hrvatske s likom Franje Bučara za dugogodišnji rad u športu odlikovani su:

Darko Berljak za organizaciju 14 alpinističkih ekspedicija u svjetskim velegorjima, između ostalih na četiri osamtisućnjaka u Himalaji. Na njima, osim uspješnih uspona i ukupnog sudjelovanja preko 100 članova, nikad nije zabilježena nijedna teža ozljeda ili nesreća.

Vlado Božić za četrdesetosam godina aktivnog bavljenja speleologijom, uspješno promicanje te djelatnosti kroz predavanja, organizaciju škola, pisanje priručnika, aktivno sudjelovanje na stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu, te obnašanje mnogih dužnosti u planinarskoj udruzi.

Jerko Kirigin za dugogodišnji aktivan rad u školovanju alpinista, vodstvo Prve hrvatske alpinističke ekspedicije na Grenland 1971. godine i kao zapovjednik Planinske satnije "Velebit" za vrijeme Domovinskog rata, u kojoj su se okupili najstručniji planinarski kadrovi.

Eugen Kumičić za sedamdesetogodišnji aktivni rad u planinarstvu, obnašanje dužnosti u planinarskoj organizaciji od 1939. godine, te promicanje planinarstva kroz mnoge naraštaje u matičnom društvu i udruzi u cjelini.

Željko Poljak za izuzetno bogat publicistički rad ne samo u planinarstvu, a u kojem je uz desetke zbornika, vodiča i ostale planinarske literature, dao nemjerljiv doprinos tom dijelu

planinarske djelatnosti, te za 40 godina obnašanja mnogih dužnosti u njoj.

Ivica Sudnik za višedesetljetni kulturni i sportski rad kroz sakupljanje povijesne i arhivske građe, za 74 godine članstva u planinarskoj udruzi, te obnašanje mnogih dužnosti u njoj.

Treba naglasiti da je od ukupno 39 odlikovanih, planinarstvo sa sedam priznanja bilo najbrojnije odlikovano od svih djelatnosti.

Ministarstvo prosvjete i športa predložilo je za odlikovanje i Stipu Božića, ali je iz Odjela za odlikovanja i priznanja odgovoreno kako je on još 1998. godine dobio Red Danice hrvatske na prijedlog Splitsko-dalmatinske županije.

Jerko Kirigin, Darko Berljak, Željko Poljak, unuk Ivice Sudnika i Vlado Božić (nedostaju Eugen Kumičić i Ivica Piljić)

MALA PLANINARSKA ŠKOLA

ŽELJKO ŠKALEC, Zagreb

Misao o vođenju djece u planine počela se u meni javljati još prije osam godina kad sam bio pripravnik za vodiča i spremao se za vodički ispit. Razvila se istodobno s idejom o vođenju cijelih obitelji u planine, jer me nije zadovoljavalo samo vođenje i počeo sam vježbati vodeći svoju djecu ili obitelj, a ponekad sam uključio i roditelje, prijatelje, susjede... Bili su to kratki, povremeni izleti u okolna gorja, dok mi je staž u Stanići vodiča Zagreb mirovao. Nakon teških ratnih godina i niza smrtnih slučajeva u obitelji, osjetio sam da je došlo vrijeme za aktiviranje. Na jednom sastanku vodiča upoznao sam kolegu Nenada Mihaljevića i njegov program Male planinarske škole za djecu iz OŠ "Zaprude" u Zagrebu. Misli su nam se poklopile, razumjeli smo se iz prve i nekakav fluid je prostrujio između nas. Znao sam odmah da je to vlak koji ne smijem propustiti i prijavio sam se za vođenje, iako su mi obveze na poslu i u obitelji bile velike. Na prvim izletima bila je prisutna i naša kolegica Đenka Špralja, ali smo poslije nastavili naš dvojica i bez nje.

Kako je izgledala Mala planinarska škola? U razdoblju od dva mjeseca bila su svaki drugi ili

treći četvrtak teoretska predavanja, a vikendom izleti na Medvednicu, u Samoborsko gorje i Zagorje. Četiri su izleta bila jednodnevna, a zadnji na Ravnoj gori bio je s noćenjem. Nenad je kao glavni promotor sve organizirao, a ja sam se pojavljivao samo na izletima.

Pokretačka snaga u OŠ "Zaprude" bile su dvije divne nastavnice, Izeta i Duška, koje su zapalile i pokrenule šezdesetak klinaca i klinceza u planinarskoj sekciji športskog kluba. Osim vodiča i nastavnica, često su bili prisutni i roditelji, tako da održavanje kolone i discipline nikad nije bilo teško. Na izlete smo kretali tramvajem, vlakom i autobusom, uz pjesmu, priču, veselje i radoznale poglede okoline. Zatim put pod noge, uzbrdo i nizbrdo, u znoju lica svoga, po snijegu, kiši i suncu, do toploga doma i čaja, uz nebrojene sendviče iz torbe. Većih nepritika nije bilo, a od sitnijih mogu spomenuti: odlijepljeni džon, ozlijeđeno stopalo, krvarenje iz nosa, poneki pad u snijegu ili blatu. Nenad je uvijek prvi, na čelu kolone, a ja na začelju vučem i guram najsporije. Sa mnom je obvezno na izletima Siniša, a Nenad vodi svoju kćer Marinu.

Posljednji izlet od Trakošćana na Ravnu goru

bio je poseban zbog roštilja, noćenja i logorske vatre. Djeca su donijela toliko mesa da smo nas dvojica puna dva sata pekli krmiće, kobasice, ražnjiće i pljeskavice na roštilju i tanjuru za kotlovinu. Spavanje u planinarskom domu, nekima prvi put bez roditelja, bio je također fantastičan doživljaj. Kako je tek jutro bilo uzbudljivo... Zora samo što ne svane, pet je sati otkucalo, a kroz vrata čujem kako jedan dječak u susjednoj sobi više u snu. I onda odjednom TUP! Svi smo se strčali, krmeljavi i sneni, da bismo ustanovili kako je taj dječak pao iz gornjeg kreveta na pod od drvenih dasaka, srećom bez posljedica. Sve u svemu, možemo reći da su druženje, hodanje i razna uzbuđenja na izletima primili odlično i djeca i roditelji. Nenad je na kraju pripremio završni ispit iz planinarskog znanja, a zatim je slijedila podjela diploma i zahvalnica, te tiskanje posebnog izdanja planinarskog lista u OŠ "Zaprude".

No, svemu tome nije kraj. Nakon ljetnih ferija ponudili smo našim malim planinarima nastavak suradnje, jedan izlet mjesečno sve do idućeg ljeta. Odaziv je i dalje odličan bez obzira na

vremenske prilike i neprilike, a posebno im se svidio zadnji izlet na Klek i posjeta ogulinskom muzeju gdje su nas dočekale "prave klečke vještice".

Ali zašto pišem ovaj članak u tako euforičnom tonu? Odgovor je vrlo jednostavan. Mnoge mame iz Utrina i kolegice s posla, često prezaposlene, pitaju me zašto ne povedemo i njihovu djecu, zašto ne organiziramo nešto slično i u njihovoj školi? A ja velim, zašto ne? U ovom trenutku je pokrenuta akcija u Stanici vodiča Zagreb da se nešto slično organizira i u drugim školama. Potrebno je naći odgovarajuće kadrove, osigurati, možda, mala financijska sredstva i dogovoriti se s Ministarstvom prosvjete. Živi bili, pa hodali...

Na kraju bih dodao nekoliko vodičkih parola. Trudimo se stvoriti novi poslijeratni naraštaj planinara, a možda i ponekog vodiča. Želimo maknuti djecu s ulice i uvesti ih u svijet prirode. Moto nam je sigurnost, povjerenje, stručnost i profesionalnost.

SUSRET STARIH VELEBITAŠA

MATIJA MLINAC, Zagreb

Tijekom prošle godine bilo je nekoliko susreta starih velebitaša. Svemu je tome prethodila jedna sahrana zajedničkog nam prijatelja na Mirogoju. Naime, na toj sahrani našlo nas se oveći broj koji se nismo ni prepoznali, jer nas od doba zadnjega zajedničkog izleta dijeli 30-40 godina. Nije to ni čudo, jer smo se nakon studija razišli na sve strane svijeta, od Hrvatske preko Europe do SAD-a i Australije.

Na toj sahrani rodila se ideja i želja da bi bilo dobro kako bismo se umjesto na Mirogoju našli negdje drugdje i malo obnovili sjećanja na najljepše dane našeg druženja i laganja po planinama. Prijedlog je pozdravljen i već smo se nekoliko puta sreli. Prvi susret bio je lani na Sljemenu (Puntijarci) 12. lipnja, a zakazao ga je naš dragi Tefko Saračević. Tefko je bio i predsjednik Ve-

lebita 1955/56. god. i vrlo omiljena ličnost. Nakon studija otišao je u SAD a sada je povratnik u domovinu. Tome se susretu odazvalo 30-ak velebitaša. Bio je to dirljiv susret, a i u mnogome drag. Zanimljivo je bilo što su se neki toliko promijenili da su se sa svojim nekad dobrim kolegama ponovo upoznivali. Prikupljali smo se pred domom na Puntijarci. Kad nas se već prikupilo petnaestak, dolazi jedan auto i iz njega izlaze ljudi. Jedan je od njih pretpostavljao da smo mi oni s kojom se treba sresti, ali nikoga ne pozna. Prišao nam je i ljubazno pozdravio te rekao: "Ljudi, ja sam taj i taj, a tko ste vi"? Nastao je smijeh a zatim radost druženja.

Na tom skupu zakazano je još nekoliko susreta. Naime, dr. Zdenko Šimunović (Šime) poziva sve nazočne u Voćin 4. rujna. No, prije

toga petero članova pohađa Velebit i Paklenicu (14-17. lipnja). Bili su to V. Jelaska, Ž. Černić, S. Marinčić, F. Ličina i M. Mlinac. Nezaboravan doživljaj! Uz priču i šalu svaki smo dan opuštenim hodom prevaljivali petnaestak kilometara ili prosječno deset sati hoda. Vrijeme nas je izuzetno poslužilo, a za mene, koji sam toliko puta bio u Paklenici, štošta je novo. Prije nisam opazio mnoge ljepote jer mi je pažnja bila usmjerena na penjačke uspone.

Sljedeći naš susret bio je onaj dogovoren na Sljemenu. Nas tridesetak je na poziv dr. Šimunovića 4. rujna 1999. pošlo u Voćin. Naš Šime, uz predsjednika Tefka, bio je tada najuspješniji pročelnik alpinističkog odsjeka, koji je AO Velebita dogurao do samog vrhunca. Penjali smo kao velike alpske sile i nizali uspjeh za uspjehom.

U Voćinu je naš domaćin dr. Šime bio "na nivou". Poželjevši nam dobrodošlicu, ugostio nas je kao da smo došli na svadbu. No kuća u kojoj smo bili nije još dovršena, tek su završeni grubi radovi žbukanja, ali to je baš ono pravo! Vratilo nas je u ono doba kad smo u punoj snazi, želji i volji plandovali planinama, a odsjedali u raznim stračarama, brvnarama, šatorima, sjeni-

cima. Nisu nas smetali ostaci žbuke po podu, razne letve i gredice, preskakali smo uživajući. Glavna prostorija bila je improvizirana i topla, iako grijanja nema. Grijali su nas dobro raspoloženje i radost druženja. Stolovi su bili načinjeni od složenih fosna, stolnjaci od papira, a stolice su bile klupe također od fosna, stavljene na betonske kvadre. Ugođaj kakav se samo poželjeti može, kao naručen za one koji pjevaju "Po oluji i buri". Uz himnu Velebita i ostale planinarske pjesme, na kraju smo se razišli i dogovorivši sljedeći susret u Ogulinu povodom 125. obljetnice osnutka HPD-a i nadolazeće 50. obljetnice postojanja PDS "Velebit".

Devetog listopada sreli smo se u Ogulinu, a mjesec dana poslije u Vukomeričkim goricama. Bit će tih susreta i više.

Analizirajući sve ove susrete osjetio sam u sebi, a vidio i na drugima, neopisivu radost ovakvog druženja. Svi su bili veseli, življivi, sretniji, nadahnuti injekcijom lijepih uspomena i sjećanja. Pa zašto ne bismo i dalje ovako?

Zajednički nam je jezik ljubav prema prirodi, a priroda nam to vraća, jer nas oplemenjuje i zbližava.

Stari velebitaši sa Sljemena 12. 6. 1999. U prvom redu (s lijeva) Mladen Bradić Menč, Marija Matz, Tefko Saračević, Aleksandar Bjelajac i Žarko Damilović. U drugom redu Vera Pavković, Nika Rubin-Stunić, Branka Saračević, Dragana Lončarić, Ivanka Reberski i Matija Mlinac. U trećem redu Omer Stunić, Neda Žibrat, Vlado Reberski, Nikola Šimunović, Branko Haraminčić, Mira Mlinac, Vlado Jelaska, Silva Hofman, Marijan Kereković i Ante Šarin

RIJEŠEN MISTERIJ EVERESTA STAR 75 GODINA (Drugi dio)

Pronađeno tijelo Georga Mallorya

Istraživačka ekspedicija "Mallory & Irvine" 1999. godine

Nalazi opisani u prethodnom razdoblju (v. HP 11-12, 1999) i entuzijazam istraživača geologa Jochena Hemmleba, koji je analizama potencijalnog dosega Mallorya i Irvinea posvetio deset godina, bili su pokretačka snaga da se u proljeće 1999. pod vodstvom iskusnog Erica Simonsona okupi velika ekspedicija radi pronalaženja tijela Mallorya i Irvinea te istraživanjem ostalih saznanja vezanih za njihovu sudbinu.

Ova briljantno organizirana i sponzorski podržana ekspedicija polučila je golemu medijsku pozornost. Ekspedicija je opremljena najmodernijim digitalnim kamerama s ugrađenim metalnim detektorom, a unaprijed je detaljno razrađen plan i način provedbe istraživačkih aktivnosti. Bazni logor podignut je u blizini završne morene Rongpu ledenjaka podno Everesta 29. ožujka 1999. Ekspedicija je imala sreću jer je Everest bio pokriven sa nezapamćeno malo snijega.

Tijelo Georga Mallorya napokon je pronađeno! Conrad Anker 1. svibnja na visini od 8170 m na donjem rubu "Snježne terase" nalazi tijelo. Iz lokacije nalaza slijedi da Malloryjevo tijelo leži bar 100 m zapadnije i tridesetak metara niže od mjesta koje opisuje Kineska ekspedicija iz 1975. pa se najvjerojatnije ne radi o istom nalazu. Tijelo Irvinea nije pronađeno a također ni fotoaparati. Ukoliko se aparat pronađe, stručnjaci u Kodaku tvrde da postoji velika vjerojatnost uspješnog razvijanja filma, čime bi definitivno bila riješena dilema jesu li Mallory i Irvine osvojili vrh. Što se iz cjelokupnih nalaza te ekspedicije može zaključiti?

1. Mallory je smrtno stradao u padu sa Sjeveroistočnog grebena Everesta, s oko 8430 m. Pad je rezultirao fatalnom ozljedom lubanje iznad lijevog oka i lomom desne potkoljenice.

MILOVAN BUCHBERGER, Zagreb

2. Malloryjevo tijelo i lice dobro su sačuvani (mumificirani). Izgled lica i prstiju na rukama pokazuje da nema karakteristika smrzavanja pa najvjerojatnije živ nije proveo noć na planini.

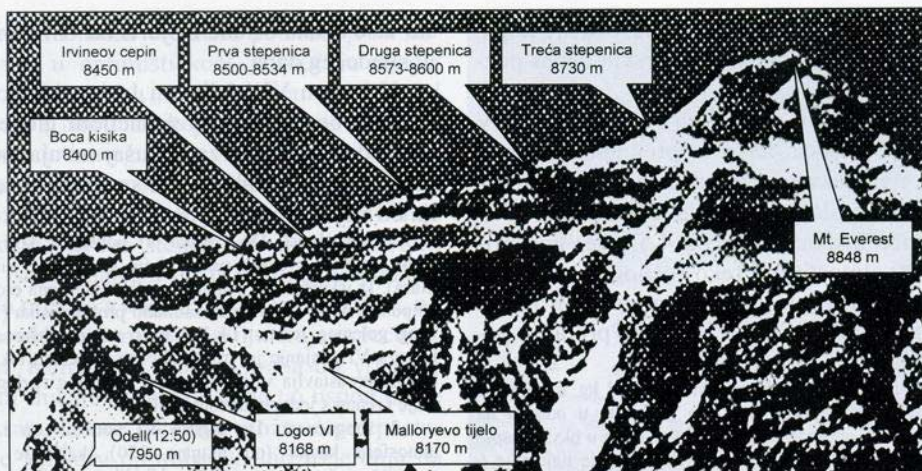
3. Mallory je oko pojasa bio vezan užetom čiji je kraj prerezan. Ukupna dužina užeta je 12 metara. Uže je gotovo sigurno prerezano na kamenu, nakon čega Mallory pada stotinjak metara do "Snježne terase" i potom se, nakon dugog klizanja, tijelo zaustavilo na mjestu nalaza. Iz ovoga slijedi zaključak da se on i Irvine nisu razdvajali.

4. Mallory na rukama nije imao rukavice. Pretpostavlja se da su silazili, pri čemu je Mallory radi boljeg prihvata kod spuštanja niz strmu stijenu skinuo rukavice, poskliznuo se i za sobom vjerojatno povukao Irvinea.

Conrad Anker, jedan od najboljih penjača današnjice, imao je i dodatnu zadaću da se slobodnim načinom popne na najzahtjevniju prepreku, "Drugom stepenicu", kako bi procijenio je li to u ono vrijeme Malloryu i Irvineu bilo moguće izvesti. "Druga stepenica" je stijena visoka 27 metara koja završava 5-metarskom vertikalom s vrlo malo prikladnih oslonaca.

Kineska ekspedicija 1975. na ovom je mjestu postavila aluminijske ljestve koje su svim kasnijim penjačima znatno olakšale posao. Prva kineska ekspedicija 1960. kojoj je pripala slava prvog osvajanja Everesta sa sjeverne strane, nakon mnogobrojnih je pokušaja penjanja "Druge stepenice" uspjela na taj način da je suludo odvažni Chu Yin-Hua skinuo cipele i rukavice te se prethodno popeo na leđa drugom penjaču. Hrabri je Yin-Hua tim pothvatom žrtvovao prste na nogama i rukama, koji su se smrzli.

Conrad Anker 1999. prvi na svijetu slobodnim načinom svladava "Drugom stepenicu", ali neke bitne detalje ipak treba priznati:

- tražeći oslonac za nogu, koji je bio zaklonjen ispod ljestava, jednom je ipak na njih stao.

- tijekom trajanja uspona bio je sigurnosno povezan za ljestve. Na pitanje proslavljenog alpinista Davida Breashersa: "Bi li pokušao uspon ukoliko zaštite i ljestava ne bi bilo". Anker je iskreno odgovorio: "Apsolutno ne". Naime, svaka greška na takav način i na tom mjestu najvjerojatnije bi penjača povukla niz 3000 metara visoku Sjevernu stijenu Everesta.

Mišljenje svih današnjih penjača koji su prošli "Druhu stepenicu" potpuno je suglasno u tome da Mallory i Irvine u ono vrijeme nisu mogli svladati tu prepreku koju je na Malloryevom pristupu sa sjeverne strane nemoguće izbjeći.

Članovi ekspedicije našli su kod Malloryeva tijela mnoge stvari koje relativno malo govore o njegovoj sudbini:

Zaštitne sunčane naočale (u džepu), visinomjer (razbijen), ručni sat (u džepu), mnoga obiteljska pisma, šibice, kutijicu s govedinom u tabletama, rukavice (u džepu), džepni rasklopni nož, tuba zaštitnoga cinkovog oksida, škarice, rupčić s inicijalima, šal s inicijalima, nebitne zabljške i još neke osobne sitnice. Na nogama nije imao dereze već cipele s metalnim ojačanjima za bolje držanje na ledu.

S osjetljivim detektorom za metale detaljno je pretražena bliža okolica, no ništa nije nađeno. S ruke je uzet uzorak tkiva za DNA analizu kako bi se sa sigurnošću dokazalo da se radi o tijelu Georga Mallorya. Obavljen je prikladan crkveni obred i na tijelo je postavljeno kamenje, kako bi mjesto bilo skriveno i pošteđeno kod budućih obilazaka.

Naposljetku, nakon obrade nalaza ostaju intrigantne dvije stvari. Prva je vezana za obiteljsko predanje Malloryevih, čiju je istinitost danas nemoguće utvrditi, a koje govori da je na odlasku Mallory uzeo sliku voljene supruge Ruth uz obećanje da će je ostaviti na vrhu Everesta. Slika nije pronađena kod Malloryeva tijela! Druga predstavlja ručni sat s remenom, koji je bez gornjeg stakla nađen u džepu od hlača. Mala kazaljka sata pokazuje približno 1,40 dok je velika kazaljka otpala. Pitanje je nije li sat prilikom penjanja oštećen i jednostavno spremljen u džep ili je tamo dospio kako bi se spriječilo rošenje stakla usljed hladnoće. Zbog niske temperature mehanički sat možda nije najbolje radio, pa je i to mogao biti razlog da ga se s ruke premjesti na toplije mjesto u džepu. Sat u Malloryevom džepu mogao je stati a njegovo je staklo moglo biti razbijeno upravo u trenutku pada. Ostaje nepoznato jesu li u džepu pronađene krhotine stakla sata koje bi upućivale na ovakav zaključak.

Ekspedicija je uvjerena da se također i Irvineovo tijelo nalazi u blizini, a uz njega je možda fotoaparati. Razvijanje filma moglo bi razjasniti mnoge dileme. Stoga je "Istraživačka ekspedicija Mallory & Irvine" objavila da će najvjerojatnije 2000. godine ponovno pretražiti lokaciju.

Rekonstrukcija događaja nakon 6. lipnja 1924. godine

Mnoge knjige i članci napisani su s ovom tematikom. Većina autora željela je pronaći argumente i mogućnosti da Mallorya i Irvinea, ili bar samo Mallorya, ipak postavi na vrh Everesta.

Pokušat ću izložiti izvorno osobno viđenje događaja temeljem racionalne analize svih danas poznatih činjenica.

Mallory i Irvine penjali su se do Logora IV dišući kisik iz boca, kako bi procijenili mogućnost uspona s takvim teretom i prikviknuli se na disanje kroz masku na licu. Na leđima nose okvir s dvije boce kisika (svaka od 4,5 litre) pod pritiskom 120 atmosfera. Preko ručnog ventila protok kisika postavljen je na minimum koji iznosi 1,5 litara u minuti. Što su iz ovog "probnog penjanja s kisikom" morali zaključiti?

1. Teret okvira s dvije boce kisika teži 14 kg, s njime se vrlo teško penjati (i pored toga što je Irvine u odnosu na prijašnju izvedbu, optimalnim snižavanjem boca u okviru uspio zaštedjeti 2,3 kg). Uspón do Logora IV trajao je najmanje 6 sati, tako da su pri tom režimu potrošnje u cijelosti ispraznili jednu bocu koja sadrži 535 litara kisika.

2. Znali su da im svakom za 12-satni juriš na vrh iz Logora VI pri maksimalnom protoku od 2,2 litre u minuti treba 3 boce kisika. Dakle, od Logora IV moraju uzeti bar tri boce ukupne težine 21 kg. Svjesni da je takav teret prevelik, oni iz Logora IV odlučuju krenuti sa samo dvije boce kisika.

Zbog takve odluke u cijelosti mijenjaju plan te Mallory o tome 7. lipnja Odellu ostavlja poruku: "... do Logora VI potrošili bi 90 atmosfera u dva dana - tako da ćemo dalje ići sa dvije boce - ali to je prokleta težina za penjanje...". Iz ovoga proizlazi da su se do Logora V penjali bez uporabe dodatnog kisika. To je logično jer su uzeli samo dvije boce te većinu kisika žele uštedjeti za sam pokušaj osvajanja vrha. Današnji penjači također dionicu između Logora IV i V prelaze bez uporabe kisika, za što im je približno potrebno 7 sati.

Današnje saznanje o mogućnostima ljudskog organizma na visinama potvrđuje iskustveno opažanje Mallorya i Irvinea da je teret boca s kisikom užasno težak. Naime, danas znamo da je protok kisika dvije litre u minuti, na visinama iznad 7500 m tek dovoljan za kompenziranje nošenja 11 kg tereta. Dakle, ukoliko se penjemo s protokom ispod dvije litre u minuti, što je između Logora V i VI bio slučaj kod Mallorya i Irvinea, organizam se više iscrpljuje noseći sam teret boca s kisikom nego kad bi uspon izvodili bez dodatnog kisika i tog tereta. Inače, suvremeni penjači pri usponu iznad 7500 m koriste protok kisika 2,5-3 litre u minuti (dok se kod spavanja koristi 1-1,5 litre u minuti). Spomenimo i to da težina današnjih boca za kisik, pritiska 200 atmosfera i volumena 6 litara, izrađenih od kelvara, iznosi samo 3 kg. Usporedbe radi, u Malloryevo je doba teret boca s istim sadržajem kisika bio 5 puta veći od današnjeg.

Mallory i Irvine nadalje se 7. lipnja penju iz Logora V (7711 m) u Logor VI (8168 m) koristeći dodatni kisik. Ovaj uspon najvjerojatnije je trajao oko 7 sati a protok su podesili na minimum od 1,5 litara u minuti s ciljem da im

što više kisika ostane za juriš na vrh koji planiraju sljedećeg dana.

U logoru VI Mallory i Irvine se suočavaju s prilično bezizglednom situacijom glede korištenja dodatnog kisika za pokušaj osvajanja Everesta. U tu svrhu analizirat će se tri moguća scenarija od kojih svi upućuju na isti zaključak:

1. mogućnost. Do Logora VI uopće ne koriste dodatni kisik, tako da svakom ostaju dvije boce pune kisika (1070 litara). Iz iskustva pri penjanju prethodnog dana morali su biti potpuno svjesni da ni uz maksimalni protok kisika (2,2 lit/min) zbog golemog tereta (14 kg) neće moći daleko stići. Iznad Logora VI penjanje je vrlo zahtjevno pri čemu takav teret na leđima predstavlja veliku smetnju. Zbog tog razloga odlučuju dalje krenuti s jednom bocom kisika.

2. mogućnost. Do logora VI potrošili su iz boce 90 atmosfera kisika (od ukupno 120), kako je Mallory i pretpostavio u poruci Odellu. Ukoliko su cijelim putem od Logora V do Logora VI koristili kisik i pri najmanjem protoku, što nije rečeno jer se taj uspon ne može obaviti za 4,5 sata (pogotovo ne pri protoku kisika 1,5 lit/min). Ipak, pretpostavimo da je Mallory koristio kisik samo za 60% ove dionice i da je ostvario upravo onakvu potrošnju kao što je pretpostavio. U jednoj boci dakle preostaje još 30 atmosfera ili 134 litre kisika dok je druga boca u cijelosti puna. Za sutrašnji juriš na vrh, uz najveći protok (2,2 lit/min) ovih 134 litara kisika bilo bi tek dovoljno za 1 sat uspona za što bi morao tegliti težinu boce (7 kg), što znamo da je uz navedeni protok prilično jalov posao. Pri tome bi gubili i dragocijeno vrijeme na odspajanje boce i premještanje preostale boce u okviru za nošenje.

3. mogućnost. Do Logora VI potrošili su cijelu jednu bocu kisika, što je daleko najvjerojatniji scenarij jer upućuje da su maksimum snage pokušali sačuvati za odlučujući dan. Dakle, ostaje im svakom samo jedna boca kisika za juriš na vrh.

Iz predložene raščlambe svih mogućnosti može se zaključiti da Mallory i Irvine 8. lipnja kreću u juriš na vrh noseći jednu bocu kisika. Irvine u Logoru VI odspaja potrošenu bocu kisika i pokušava uravnotežiti težinu preostale boce u okviru. To je suglasno s Odellovim zapažanjem, kada je došao u Logor VI i zatekao dijelove aparata za kisik razbacane na sve strane. On je to protumačio da su imali problema sa funkcijama aparata te stoga pogrešno zaključio da su sa zakašnjenjem krenuli na juriš prema vrhu.

Pokušajmo zamisliti Mallorya i Irvinea te zadnje večeri u Logoru VI i njihova razmišljanja do kuda mogu stići sa po jednom bocom kisika. Morat će koristiti maksimalan protok kisika. Znali su da im je to dovoljno tek za 4 sata penjanja i bili potpuno svjesni da se za 4 sata ne mogu popeti niti do "Druge stepenice" a kamoli na vrh Everesta. Obučeni su vrlo neprikladno za duže izlaganje niskim temperaturama a hrane i vode za piće praktično i nemaju.

Njihova računica vremena potrebnog za uspon na vrh u optimističkom je slučaju mogla izgledati približno na način koji ću opisati. Od Somervella i Nortona, koji su se prije tri dana penjali bez dodatnog kisika, znali su da im je do podnožja "Prve stepenice" trebalo otprilike pet sati, pa su Mallory i Irvine mogli pretpostaviti da bi podnožje "Druge stepenice" mogli dohvatiti unutar 7 sati. Znali su da je "Druga stepenica" vrlo teška prepreka koju je nemoguće zaobići, no nadaju se da će penjanje na nju trajati, recimo, jedan sat. Koliko im tada još treba do vrha? U najboljem slučaju očekivali su da taj uspon može trajati 2 sata. Iz ove računice može se pretpostaviti da je Mallory optimistički bio uvjerenja da im za uspon na vrh treba najmanje 10 sati. Ako se pretpostavi da su planirali krenuti kao Somervell i Norton, a to je oko 6:40 ujutro, bilo im je potpuno jasno da se na vrh Everesta nikako ne mogu popeti prije 5 sati poslije podne!

Malloryeva, pomalo zbunjujuća poruka koja govori o njihovom planu juriša na vrh, ostavljena 7. lipnja za snimatelja ekspedicije kapetana Johna Noela glasi: "Mi ćemo vjerojatno sutra rano (8.) krenuti nadajući se vedrom vremenu. Neće biti baš rano kada ćete nas moći početi uočavati ili pri prijelazu kamenog pojasa ispod piramide ili idući gore prema vrhu u 8 sati navečer".

Ako je Mallory stvarno pretpostavio da na vrh ne može stići prije 8 sati navečer a za povratak u Logor VI treba mu dodatno oko 6 sati, pokušaj se od početka čini krajnje suludim. Vrlo neprikladne odjeće, bez svjetiljaka i praktično bez hrane, nemoguće je nadati se u mogućnost preživljavanja noći iznad 8500 m na Everestu. Usporedbe radi, današnji vrhunski opremljeni penjači, uz dodatnu pomoć Kineskih ljestava na "Drugoj stepenici" i korištenjem boca s kisikom (3 lit/min), dionicu od Logora VI do vrha prelaze za približno 12 sati. Stoga se danas zna da se za penjanje na vrh i povratak u Logor VI mora računati s oko 18 sati.

Po današnjim standardima računanja Mallory i Irvine ne bi se ni teoretski mogli vratiti u Logor VI prije ponoći. Znali su da su bez svjetiljaka i da iza 7 sati navečer zbog mraka ne mogu nastaviti sa spuštanjem. Kad se uzme u obzir sve navedeno (odbacivši ideju da se radi o potpuno suludim i suicidalnim tipovima), iz svega se mo-

Prilaz "Drugoj stepenici". Slika s visine od 8550 m. U pozadini vršna piramida Everesta

že izvesti samo jedan zaključak:

Mallory, koji za par dana navršava 38 godina, zna da je to njegov zadnji pokušaj osvajanja Everesta i potpuno mu je jasno da se neće popeti na vrh. Ipak, može pokušati oboriti visinski rekord usponom na "Drugu stepenicu" što je zapravo 8. lipnja predstavljao njegov cilj i stvarni plan penjanja. Zato uzima minimum stvari (tereta) i kreće s jednom bocom kisika koju će i tako praznu odbaciti već prije, koja bi mu pri eventualnom vrlo zahtjevnom usponu na "Drugu stepenicu" samo smetala.

Odellov opis događaja 8. lipnja

Odell je oko 7 sati ujutro po oblačnom danu započeo uspon iz Logora V u Logor VI kako bi Malloryu i Irvineu nakon njihova silaska pružio eventualno potrebnu pomoć. Na tom putu uspevši se na liticu (oko 7950 m) on ih s udaljenosti oko 1,2 km zapaža kao točkice negdje na vrhu "Prve stepenice". Bilo je 12:50 sati poslije podne. Pratio je njihovo napredovanje otprilike 5 minuta kada mu cijelu vizuru opet zatvaraju oblaci. U Logor VI došao je u 14 sati upravo kad

je počela jaka snježna oluja koja ga je prisilila sljedećih sat vremena provesti u šatoru. Poslije 15 sati oluja je nešto oslabila i on se uspinje stotinjak metara iznad logora VI pokušavajući ih opaziti. Pri tome ih doziva i zviždi. To je trajalo do 16 sati kada se oluja napokon smirila, razvedrilo se i jasno se vidio cijeli Sjeveroistočni greben s vrhom Everesta. Malloryu i Irvineu ni traga ni glasa.

Poslije 16 sati počinje se spuštati u Logor IV. Svi su članovi ekspedicije do kasno u noć upirali poglede na Sjeveroistočni greben ne bi li uočili bilo kakav znak, no - ništa. Dva dana poslije Odell se opet uspinje do Logora VI. Detaljno pretražuje logor i bližu okolicu ali nije našao nikakav trag dvojice penjača. Na snježnoj padini u blizini postavlja vreće za spavanje u obliku slova "T" kako bi drugim članovima ekspedicije koji su iz podnožja dalekozorima promatrali lokaciju pokazao da ih nije našao.

Rekonstrukcija događaja 8. lipnja 1924. godine

Oblačan je dan, Mallory i Irvine malo prije 7 sati ujutro kreću iz Logora VI penjući se s bocom kisika koju su koristili na maksimalnom protoku 2,2 litre u minuti. Za 4 sata dolaze do kreste Sjeveroistočnog grebena gdje na 8400 m odbacuju potrošenu bocu kisika. Pri kraju uspona na "Prvu stepenicu" (8534 m) u 12:50 sati opaža ih Odell. Nadalje oni još sat vremena horizontalno napreduju prema "Druvoj stepenici". U 14 sati nadolazi snježna oluja i oni se **negdje na polovici puta do "Druge stepenice", dosegnuvi visinu 8550 m, odlučuju vratiti.** Daljnje napredovanje je besmisleno, nemaju drugog izbora - oluja je jaka, oni su nakon 7 sati uspona prilično iscrpljeni, hladno im je, boca s kisikom ni hrane nemaju. Vrh Everesta iako niti kilometar udaljen ostaje nedohvatljiv, zavijen olujnim oblacima. Samo 300 metara visinske razlike a svijetove daleko za dvoje umornih penjača.

Počinju se pažljivo spuštati u snježnu oluju međusobno povezani trojnim užetom od konoplje dužine tridesetak metara. Malo prije 15 sati nalaze se dvjestotinjak metara ulijevo od "Prve stepenice" na 8450 m gdje Irvine odlaže cepin kako bi osiguravao Malloryev silazak niz stijenu. Mallory skida rukavice u želji da se bolje prihvati za stijenu a neiskusni Irvine ima sve

većih teškoća propuštajući i zatežući užice koje su zaledili olujni vjetrovi. Oluja i dalje bijesni, Irvine sve teže izlazi na kraj s vrlo nepodatljivim, mjestimice gotovo krutim užetom, pružajući tako nikakvo osiguranje Malloryu koji se spušta desetak metara niže. Mallory se za trenutak poskliznuo i početni pad od metardva bio je dovoljan da zamrznuto užice pukne uslijed trenja o kameni brid. Mallory pada u dubinu. Irvine maksimalno napregnut u pokušaju zadržavanja početne sile Malloryeva pada, nakon naglog rasterećenja izazvanog pucanjem užeta, gubi ravnotežu i pada niz stijenu.

Na opisani se način najvjerojatnije odigrala tragedija Mallorya i Irvinea. Koliko god nam protjek vremena od 75 godina omogućava da u drukčijem svjetlu i s povijesnom distancom sagledavamo zbivanja koja su pridonijela ovakvom raspletu događaja, nitko ne može umanjiti veličinu pothvata ovih hrabrih penjača. Činjenice koje sada znamo, Georga Mallorya i Andrewa Irvinea pomalo prevode iz maglovite legende u istraženu povijest osvajanja Everesta, u kojoj će se uz najviši vrh svijeta uvijek spominjati Malloryevo ime.

Na jednom od svojih predavanja u Americi Mallory je upitan zašto se želi popeti na Everest; njegov pomalo konfucijanski odgovor vječno će odzvanjati Sjevernom stijenom: "Zato što je tamo". Mallory je bio svjestan da se neće popeti na vrh Everesta ali njegov duh ništa nije moglo zaustaviti u pokušaju da to ostvari.

LITERATURA:

1. T. Hotzel, A. Salkeld: "Mystery of Mallory and Irvine", Simon&Schuster (1996)
2. D. Breashears, A. Salkeld: "Last Climb", National Geographic Society (1999)
3. D. Roberts, C. Anker: "The Lost Explorer", Simon&Schuster (1999)
4. D. Roberts: "Out of Thin Air", Adventure, Fall 1999
5. C. Anker: "Mystery on Everest", National Geographic, October 1999
6. B. Coburn: "Everest-Mountain Without Mercy", National Geographic Society (1997)
7. J. Krakauer: "Into Thin Air", Villard (1998)
8. B. Mayhew et. al.: "Tibet", Lonely Planet Publications (1999)
9. B. Washburn: "Mount Everest: Surveying the Third Pole", National Geographic, November 1988
10. www.pbs.org/vgbh/nova/everest
11. www.everest.mountainzone.com/99/north
12. www.servermac.geologie.uni-frankfurt.de/Hemmleib/Update
13. www.everestnews.com/jochen5

KLJUČEVI NEBA

DARKO BERLJAK, Zagreb

Iz knjige toga naslova, donosimo nekoliko ulomaka

... Trebalo je pripremiti terete, srušiti šatore, odabrati što ćemo nositi u svojim naprtnjačama i paziti na znatiželjne Tibetance, jer su se zajedno sa svojim jakovima motali i sve dirali po logoru.

Kasnili smo s polaskom. Prije dva sata Danko je otišao na jedan vrh u okolici da ispita mogućnosti svoga novog padobranskog jedra s kojim je namjeravao poletjeti s vrha Cho Oyu. Odjednom, pojavio se s neba, a zbog tog smjera dolaska mogli smo na duže vrijeme zaboraviti pokret naše karavane prema planinama. Tibetanci su vriskali od radosti vidjevši padobranca kako juri prema zemlji. Onaj gore je bjesomučno radio krugove i kada se s onako šarenim, šuš-tavim i velikim krilom prizemljio između jakova koji su malo zadrijemali čekajući polazak, nastao je pravi pakao. Životinje su se preplašile, počele mukati i razbjježale se na sve strane po dolini. Potresno je bilo gledati one posebno uplašene primjerke čiji tereti još nisu bili do kraja učvršćeni te prepoznati svoju transportnu vreću kako je dlakavac neviđenom brzinom vuče za sobom po kamenju.

Tibetanci su krenuli u potragu za svojim izgubljenim domaćim životinjama, a mi smo posjedali u travu gledajući naš Cho Oyu na obzoru. Zanimljivo, nijedan nije pobjegao prema njemu, već na suprotnu stranu.

Vodiči su se konačno vratili sa šetnje, vodeći svoje zadihane jakove. Tibetancima je i dalje sve bilo jako smiješno, tapšali su Danka po ramenima, pokazivali u zrak i mogli smo krenuti.

Toga dana uzbuđenja nisu prestajala. Nakon petnaestak minuta došli smo do rijeke široke pedesetak metara. jakovi su bez razmišljanja ušli u nju, a vlasnici rogonja objesili su se na terete na njihovim leđima. Gurnuli smo ruke u vodu i brzo ih povukli. Temperatura je bila stravično niska. Koliko smo vidjeli, dubina je bila negdje do p-jasa i ništa nam nije preostalo već skinuti cipele i svu odjeću do donjeg rublja, te hrabro zagaziti.

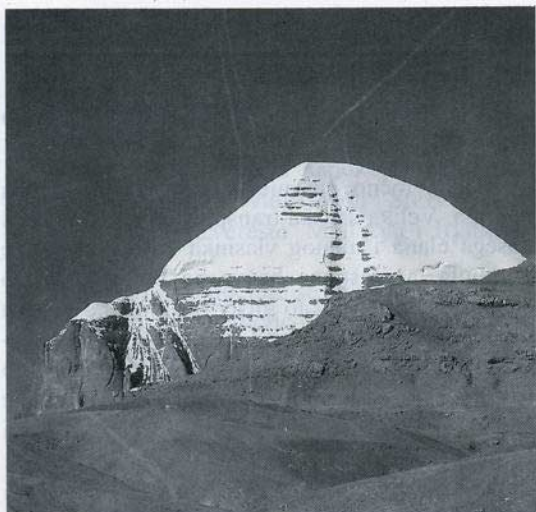
Jedan od jakova pobrinuo se da prelazak ne bude jednoličan. Njegovi tereti odvezali su mu

se s leđa točno na mjestu gdje je rijeka bila najbrža. Velika i teška transportna vreća na užas našega člana i njenog vlasnika Urbe, odmah je potonula, a plastična bačva na kojoj je pisalo "Sepp", odjerala je kao gliser niz rijeku s očitom namjerom da se ne zaustavi prije dalekog oceana. Vlasnik tog jaka munjevito je i pravilno reagirao. Vreća neće nikamo pobjeći i zato ju je ostavio neka leži na dnu, i počeo trčati po obali za jurećom bačvom u vodi.

Nekako smo se dočepali čvrstoga tla, plesali po kamenju pokušavajući ugrijati smrznute noge i čekali zajedno sa žalosnim jakom da se pojavi njegov gazda s bačvom. Taj dan nije bio sretan za Urbu. Osim što su mu se stvari još močile negdje na hladnom i mračnom dnu himalajske rijeke, sjetio se da je zaboravio cipele na drugoj obali. Opet u hladnu vodu, na dvostruko dulji put nego što ga je cvokotajući zubima upravo prešao. Ali, tračak nade pojavio se u obliku Marija koji je negdje zaostao i još se nećkao s ulaskom u rijeku. Vikali smo da uzme cipele. Pokupio ih

Danko Petrin (lijevo) i Pavle Kožjek nakon povratka s Everesta u Osnovni logor
Foto: D. Berljak

Južna stijena Kailasa

Foto: D. Berljak

je i požurio da nam se pridruži. Ipak, to nije bio Urbin dan. Dva metra prije naše obale, Mario se poskliznuo i da ne bi preko glave potonuo u vodu, nekako se zadržao na dnu rukom u kojoj je nosio zaboravljene cipele. Prošlo je još dosta vremena dok konačno na toj obali nisu bile sve cipele, svi ljudi i jakovi, natučena bačva i mokra transportna vreća. Mogli smo nastaviti prema našem osamtisućnjaku.

(Iz poglavlja "Cho Oyu ili Tirkizna božica")

... Granica između dana i noći, postojana od rođenja ovog planeta iz zvijezdanog plina i prašine, a time i početka njegove vrtnje oko svoje osi, kretala se po tlu na tim zemljopisnim širinama, brzinom od 23 kilometara na minutu. Rub svemirskog mraka, već prije pola sata projurio je preko najzapadnijeg dijela najveće visoravni na svijetu, ali stotine kilometara iza njega odbijajući se od gornjih slojeva troposfere i visokih rijetkih oblaka, zrake sada već nevidljivog sunca, pružale su još dovoljno svjetla za prizor koji se odigravao pred mojim očima.

Približavao se kraj jednoga nezaboravnog dana, a njegova završnica stvarala je ugođaj svojstven samo tome mjestu.

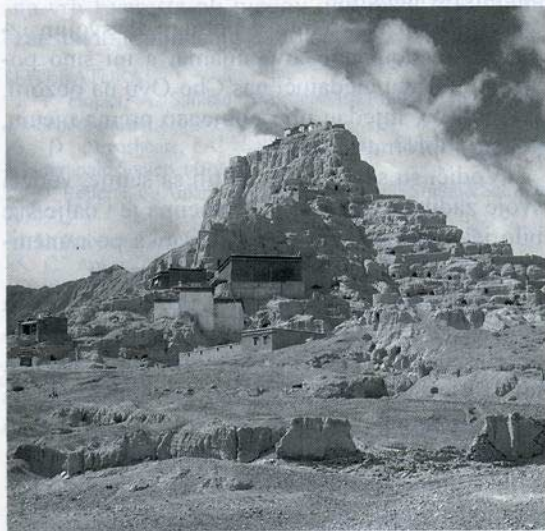
Iz obližnjih hodočasničkih šatora prvo se začuo tih zvuk sankhe, ritualne školjke, najavljujući početak večernje molitve. Ti skladni i jedva čujni tonovi, kao da su oponašali šum vjetra u ovoj dolini i valove dalekog oceana iz kojeg je izvađena ta škljka. Uskoro im se pridružilo pola-

gano, pa sve brže udaranje damarua, malog bubnja. Slijedilo je mrmljanje mantri, čiji je svaki završetak bio popraćen glasnim uzvicima i zvonjavom malih zvona.

Odjevene u šarene nošnje, pokraj mene je prošlo nečujno poput noćnih leptirica pet žena sa sjajom istinske sreće u očima, a na čijim je glavama vjetar mrsio mnoštvo tankih pletenica ukrašenih komadićima tirkiza, koralja i jantara. U polumraku, spretno su preskočile potočić i pronašle proplanak između stijena. Uzdigle su sklopljene dlanove iznad glava, spustile ih do čela i zatim do srca, nakon čega su cijelom dužinom tijela legle na zemlju s ispruženim rukama ispred sebe. Svakih desetak sekundi to su neumorno ponavljale, ne skidajući pogled s onoga što se nalazilo na drugoj obali rijeke.

Uzdižući se iza blagih kamenih padina u usjeku koji je pravilno otvarao ulaz u poprečnu dolinu, na tamnocrvenom večernjem nebu ocrta-vala se potpuno bijela piramida planine, čiji je izgled izazivao trnce po čitavom tijelu. Njeni neprirodno simetrični oblici bili su kao bijelom čipkom do savršenstva pokriveni novim snijegom. Iz nje je zračila bezgranična snaga, stvarajući dojam divovskog blještećeg dragulja koji je neka nezemaljska sila ovdje sagradila samo zato da potakne ljude u traženju odgovora na stare kozmičke zagonetke.

(Iz poglavlja "Kailas ili Središte univerzuma")

Zaboravljeno kraljevstvo Guge u zapadnom Tibetu

Foto: D. Berljak

Mount Everest (vrh je krajnje desno) sa 6500 m visine na sjevernoj strani

Foto: D. Berljak

...S vrha zidina gledao sam ruševine Gugea. Potpuno su pokrivala malu planinu na kojoj sam se nalazio. Izdvojena od ostataka dvorca, dolje je, čuvajući ulaz u kraljevstvo, stajala velika crvenkasta stupa izgrađena od kamena. U toj dolini opstala je stoljećima gledajući uspon, ali i pad te budističke državnice. Prije tri stotine godine doživjela je sličnu sudbinu, kao što se nedavno dogodilo cijeloj visoravni. Guge je mjesto gdje je početak staze tibetskog budizma. S ovoga se mjesta proširio po cijelom Tibetu, a zatim je kraljevstvo nestalo. Iz Tibeta se budizam sredinom dvadesetog stoljeća počeo širiti svijetom, a njegova kolijevka i velika država danas, nakon 1300 godina, više ne postoji. Zašto je to tako, možda zna kamena stupa u Gugeu. Njena vršna i vitka piramida simbol je Neba s 13 katova. Oni predstavljaju dvanaest stupnjeva budističke spoznaje, a trinaesti kat kraj ili nirvanu.

Danas je u Tibetu sve manje povijesnih spomenika, samostana i umjetnina s nekadašnjim duhom Tibeta. Ili su nepovratno uništeni ili obnovljeni na način koji ne može vratiti stoljetnu

patinu slavnih vremena. Tibet polako postaje ruševina kao i Guge, a po njemu sve više trčkaraju ljudi iz cijelog svijeta, želeći brzo pronaći neku svoju zaboravljenu škrinjicu s blagom. Ne pronalaze je i kukaju, više od Tibetanaca, nad sudbinom te zemlje.

Bolje da njih upitaju kako će se to riješiti. Ako nikako drukčije, vrijeme će napraviti svoje. Ništa nije stalno i beskonačno. Deset, stotinu godina, nekoliko stoljeća, u budizmu ne predstavlja ništa. To je tek zrnice vremena. Prije ili poslije, Kinezi će prestati biti samozvani vlasnici te zemlje. Mnogo se to puta dogodilo u prošlosti, a dogodit će se i u budućnosti.

A duhovno blago Tibeta nisu uništeni ili popravljeni samostani i sjajni dvorci. Ono je ipak sakriveno na jednom mjestu do kojeg je jako teško doći, a još ga teže pobijediti. Nalazi se u dušama Tibetanaca i ne treba sumnjati da će tamo još dugo ostati.

Njihova lica, usprkos napornom i teškom životu, odraz su unutrašnjeg mira, vedrine i životne snage. Toplog pogleda, s uvijek prisutnim

dječje nevinim smiješkom, pa imali i sto godina, svi su dobronamjerni i gostoljubivi ljudi. Jednako se vesele tuđoj kao i svojoj sreći, a duboko suosjećaju s tuđim bolom i patnjom. Bezgranično poštuju svaki život, bio to onaj ljudski, od mrava ili malog cvijetka. Tibetanci su rođeni budisti. Pronašli su svoj srednji put, ali zato, što je izgleda onaj pravi, ni ne može biti lagan. Hodaju po njemu nepokolebljivo i sigurno već trinaest stoljeća, kao da znaju da ih na njegovu kraju čekaju stvari o kojima još ni ne sanjamo.

(Iz poglavlja "Buddha Sakyamuni ili umjetnost srednjeg puta")

...Izlazim pred šator u Osnovnom logoru. Pojavljuje se Mjesec iznad sedla Rakhpu La. Oko njega stvaraju se maglice, a okružuje ga veliki svijetli prsten. Došao je kraj svemu što je ovih dana poklanjala Chomolungma. Bila je darežljiva i više nego što sam očekivao. Ni Mjesec više nije pun, lijeva strana već je u sjeni. Danas je završio blagdan Sangyepa, koji se slavio ispod tisuću kilometara dalekog Kailasa.

Sretan zbog dva uspješna uspona na vrh ovih dana, ali žalostan zbog Danka i Nawanga, zovem Logor 3:

"Brinite se cijelu noć za Seppa, doktor je uvjeren da će se njegovo stanje nakon lijekova i injekcije poboljšati do jutra i da će sigurno vidjeti bar na jedno oko. Nema planine, pa zvala se ona Mount Everest, važnije od života prijatelja. Sutra vaš put nije na vrh svijeta, već u dolinu. Imat ćete teži i značajniji posao nego onaj kada biste išli gore. Morate pomoći Seppu da stigne dolje živ. I, oprosti Danko, nadam se da razumiješ da sam jedino tako mogao odlučiti."

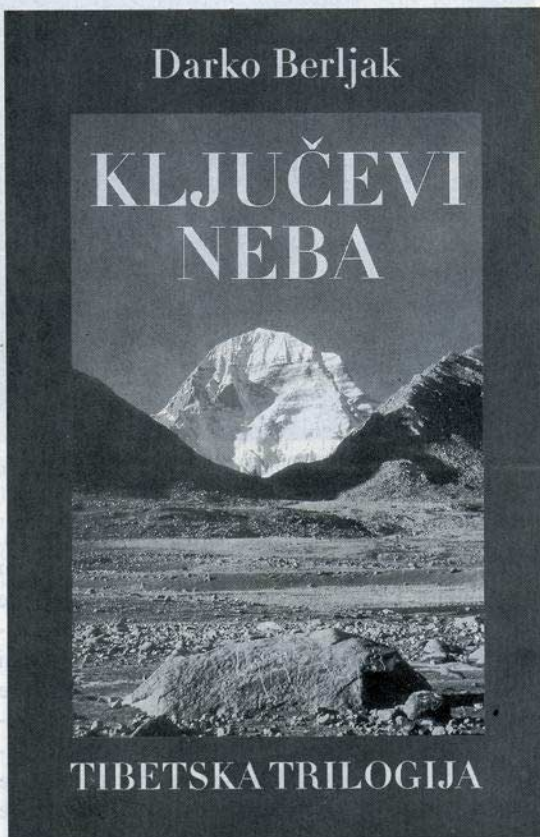
Nekoliko sekundi nije bilo odgovora, iako sam čuo da je stanica gore otvorena.

"... Znam da treba biti tako..., sutra idemo svi dolje", odgovorio je Danko tihim glasom.

Prije ulaska u neki kanjon na kraju ravnice Tingri na tibetskoj visoravni, okrenuo sam se da iz jurećeg džipa, već stotinu kilometara daleko od himalajskog lanca, zadnji put pogledam najviše planine na Zemlji. Na beskonačnom obzoru iznad monsunskih bijelih oblaka, koji su već pronašli prolaze prema sjeveru i jurili jedino njima znanim putevima, vidjela su se samo dva Gospodara neba, Cho Oyu i Chomolungma. Ispod njih, ali i oko onoga trećeg, tajanstvenog i dale-

kog Kailasa, mnoga su moja sanjarenja u prošle dvije godine prestala biti snovi. Postala su stvarnost, čudesnija i ljepša od toga sna.

Iz poglavlja "Chomolungma ili Stube do Neba")

U drugoj polovici siječnja 2000. godine iz tiska izlazi knjiga D. Berljaka "Ključevi Neba". Nakon prodanih preko 2000 primjeraka "Dodira Neba", ona je nastavak, ali potpuno nova i samostalna knjiga. Bogato je opremljena, formata je 15x23 cm, tvrdog uveza, s posebnim ovitkom, 350 stranica sa 78 slika u boji, sedam zemljovida i 14 vinjeta. Možete je naručiti samo do 30. siječnja 2000. godine po posebno sniženoj cijeni za planinare od 120,00 kuna na adresi nakladnika: "IZVORI", Trnjanska 64, Zagreb (tel/fax: 01/611 2576).

SNJEŽNE "RALICE" NA KLEKU

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Onih neuobičajenih toplih i lijepih dana krajem listopada 1999. godine dogovorio sam u ime HPD "Klek" Ogulin dvodnevni prihvata dvadesetak planinarki i planinara u domu na Kleku. Članovi su to HPD "Željezničar" iz Zagreba. U telefonskom razgovoru s vodičem Bernardom sve mi je djelovalo nekako lijepo i zbilja planinarski.

Na redovitoj sjednici Izvršnog odbora našeg Društva, pored ostalog dogovaramo se i o rasporedu dežurstava u domu. Prihvatio sam dežurstvo 20/21. studenog 1999. Tada su trebali doći "Željezničari" i nadao sam se da će mi to biti drag susret. I teku dani, jedan ljepši od drugoga. Najljepše je bilo to što su vidici bili izvanredni, te u mislima zamišljam vizualne užitke s Kleka. Da, ali vrijedi prisjetiti se one narodne mudrosti: Čovjek snuje a Bog određuje!

Srijedu popodne otpoče padati snijeg. Padalo je i sniježilo kao iz vreće. Mislim, pa dobro, zabijelit će, okititi stoljetne bukve i klekovinu, a zna se - poslije padavina vidici su najljepši. Do večeri napadalo ga je iznad mog očekivanja, morao sam raščistiti ulaz u kuću. Da ne dužim,

do subote je u Ogulinu snijega bilo do "vrata". Dan ranije zove me Bernard, upozoravam ga na stanje, no na moje zaprepaštenje on kaže:

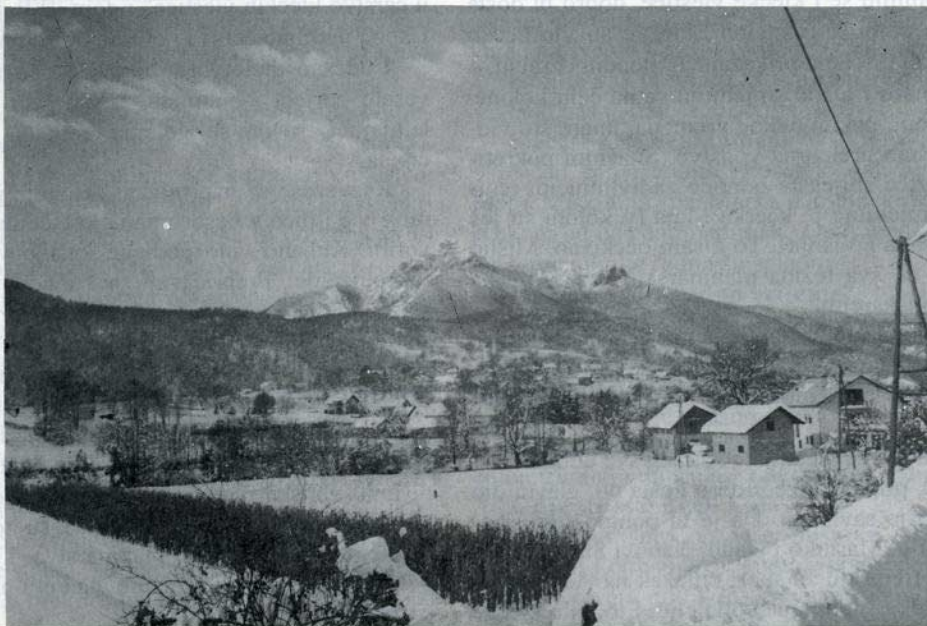
- Mi dolazimo!

I dodoše, njih sedamnaest. Ostali nisu stigli na vlak zbog zastoja u zagrebačkom gradskom prometu.

Subota osvane sunčana, tek s ponekim oblakom. Snijeg iskri onim posebnim sjajem. Sve je tako čisto, uredno, neoskvrnjeno. Mali autobus "Ante prom" gura dobrom Rudolfinom. Do Bjelskog cesta je očišćena, no uska. Odgurnuti snijeg dosiže do prozora i cesta mi sve više liči na tobogan. Na sreću subota je, nema autobusnog prometa, a niti kamiona koji izvlače trupe. Ne znam kako bismo se mimošli da su naišli.

Bjelsko. Napuštamo autobus, a ja okrenem informativnu tablu na staroj zgradi šumarije te sada piše: Dom na Kleku otvoren.

Bilo je 11 sati 30 minuta. Krećemo. Ja prvi hrabro "uronim" u djevičanski snijeg Kleka propavši gotovo do pojasa. Prisjetih se dogodovština u djelima Jacka Londona s Aljaske - Yukon,

Dawson, Klondike, Mackenzie. Hrabro napredujem i sve više dahćem. Dvjestotinjak metara za sada je dosta. Djevičansku stazu preuzima Josko koji sa mnom dežura u domu, a ja propuštam kolonu i priključujem se začelju.

Korak po korak pomalo odmičemo rujući kroz snježni pokrivač i promičući ispod prekrasnog snježnog nakita klečke šume. Iznad nje je čudesno plavo nebo prošarano tu i tamo kuplastim oblacima.

Ispred mene ide Branko, najstariji iz "železničarske" skupine. Svako malo izgubi ravnotežu i zavalj se u snijeg. Pomažem mu da se pridigne. Dajem mu i savjet kako da malo utaba mjesto gdje staje. Nažalost, slabo on prihvaća moje savjete. Nakon sljedećeg pada on prizna:

- Ja sam planinar svega godinu i pol a imam 130 kilograma.

- Kako, pitam, zar žive vage?

- Ja sto a ruksak 30 odgovori Branko.

Počinjem sumnjati možemo li tim tempom stići za dana do doma. Što ako se budemo morali vratiti? Autobus je otišao, a do Ogulina je 12 kilometara.

Međutim, nitko ne negoduje, baš suprotno. Čuju se smijeh i šale na račun pojedinaca. "Škljocaju" i foto aparati. Imaju i zašto. Vizualni ugođaj ljepši je nego iz priče, a upotpunjuje ga i naša šarolika kolona.

Spominju se i klečke vještice, dobro bi došla njihova pomoć. Uostalom, klečke su vještice u narodnim pričama prikazane u lijepom ozračju.

Bernard i Dado smjenjuju se na čelu kolone. Najednom, nakon nekog vremena, imam što vidjeti. Višnja preuzima vodstvo. Snažnim pokretima razgrće snijeg te odmiče zadivljujućim tempom. Smjenjuje je kćerka Maja (u koloni su još jedna Maja i Višnja). To nisam očekivao. Mislio sam da će sva težina planinarskih ralica biti na nama muškarcima.

I kolona ide, odmiče, penje. Božena, Barica, Jasmina, Zlata, Amalija, Ljubica, Jasna, Lucija, Iva, Nives, sve dadoše svoj obol probijanju prti-ne.

Dom je sve bliže, ali je snijeg sve dublji.

Ipak, pomoć stiže, dobro došla no, glavni dio puta bio je savladan. Da je ta pomoć stigla barem ranije. Marinko i Dado, članovi Stanice GSS Ogulin, treniraju za skoriji odlazak na Aconcagua te na Kleku "nabijaju" kondiciju. Eto, bilo klečke

vještice ili netko drugi, dobro je došla pomoć za već pomalo posustalu kolonu. A i sunce se već opasno počelo naginjati k Bijelim i Samarskim stijenama. Znani natpis ponad staze "Dobro došli u carstvo klečkih vještica" i dom. Bilo je 16 sati. Uspon je trajao četiri i pol sata bez odmora!

Čudesno djelotvorna peć u domu uskoro je veselo gorjela i bubnjala. Iznad peći, blago se lelujajući, sušila se golema količina odjeće i cipela.

Razvezaše se naprtnjače. Tri stola jedva pri-miše iće i piće. O asortimanu kolača da i ne govorim. Kuhano vino podigne ionako već dobro raspoloženje. Prepričavaju se dogodovštine sa staze, smijeh, veselje, ozarena lica. Ozračje koje se može doživjeti samo u planinarskom domu!

Da, skoro zaboravih! Bili su to uglavnom tečajci planinarske škole HPD "Željezničar" Zagreb vođeni Boženom Bučar i Bernardom Margićem. Nedvojbeno, oni položili ispit u savladivanju zimskih nedaća te stekoše uvjerenje da cilj mogu dostići. Ne dvojim da su to istinski zaljubljenici u prirodu i planinarstvo. I na kraju, od svih nas nitko nije zapalio cigaretu niti je itko narušio planinarsku etiku.

ČOVJEK KOJI JE GRADIO PREMUŽIĆEVU STAZU

FRAN BRUKETA, Križišće

Svaki moj pohod Velebitu izazivao je u meni divljenje i strahopoštovanje prema graditeljima Premužićeve staze. Zahvaljujući gospodinu Dragi Vukušiću sa Zavižana, posjetio sam u Rijeci obitelj Miškulin. Tu živi u dubokoj starosti jedan od graditelja staze. Ovo je razgovor s posljednjim živim graditeljem Premužićeve staze, gospodinom Ivanom Miškulinom.

Striče Ive, recite mi najprije nešto o sebi.

Rođen sam na početku ovoga stoljeća (1908) u zaseoku Vicići kod Jablanca. Rasta sam uz ćaću i mater ka i ostala dica. Letili smo za ovcan i kozama podgorskim stranama. Odlazili smo i na more uvatit koju ribu.

Kako je bilo sa školom?

U školu je u ono vrime malo ko iša. Škola je bila u susjednom Jablancu. Vidili smo je većina nas samo izvanka. Bili smo samouki, naša je škola bila svakodnevni život. Život u prirodi, na moru i u planini, na Velebitu. Liti smo ka i svi Podgorci odlazili, selili na Velebit. Išli smo priko Dundović poda, tu ostali niko vrime radi privikavanja na veću nadmorsku visinu i na planinsku klimu. Nastavili bi dalje priko Alana, Tudereva do Velikog Lubenovca.

Na Velikom Lubenovcu boravili smo od početka lipnja pa otprilike do Miolja (29. rujna). Bilo nas je 45 familija, Miškulina i Vukušića. Stanovali smo u "stanovima" primitivno sklepanim, temelji od kamena, zidovi ili od kamena ili od rascipanih bukovih - jelovih stabala. Krov je bija od drvenih daščica pokriven "feltrom" (krovnja ljepenka, op. autora). Dane smo provodili napasujući stoku, kosili smo, te obrađivali nešto zemlje u koju bi posadili krumpir te posijali najčešće ječam i zob.

Stare i prastare vlake vodile su ovamo iz Podgorja, odlazile u Hadučke kukove, pa na drugu stranu u Liku.

Vlakom zvanom vlaka Marije Terezije izvlačila su se stabla "smrče" (smreke) - "bordulani" i otpremala preko Alana na more za jarbole na

jedrenjacima.

Živilo se teško, bile su familije sa puno dice, tribalo je preranit mnogobrojna usta. U slozi i ljubavi uspijali smo savladati sve teškoće.

Kada ste imali 21 godinu otišli ste na rad u Velebit. Kako ste zapravo dospjeli među graditelje?

U to vrime (1928. g.) u našim podgorskim selima tražili su čeljad koja bi išla radit na Velebit. Javija sam se i dospija na gradilište kućice u Rožanskim kukovima (današnje Rossijevo sklonište). Prije gradnje iskopali smo jame u kojima smo pekli i gasili vapno potrebno za gradnju.

S koje ste strane dolazili na gradilište?

Dolazili smo priko Brisnica, odnosno priko Cipala.

Sjećate li se otvorenja skloništa?

Kako ne, bilo je to na Veliku Gospu 15. kolovoza 1929. godine. Sakupilo se dosta svita, domaćih ljudi, planinara i nas desetak graditelja. Bili smo i skromno počašćeni. Godinu nakon toga otišli smo na gradnju "turističke staze". Radija sam na najtežoj dionici, u Rožanskim kukovima, pa sve do Ražanova podno Crikvene.

Koliko vas je bilo u "kumpaniji"?

Bilo nas je najčešće četrnaest.

Sjećate li se nekih imena?

Sićan se više njih. Posebno san zapamtija Matu Miškulina, pa Marka Dujina koji bi zna svakom od nas dati nadimak. Tako meni "Špica" jer sam najbolje radija sa špicom.

Kakvo je bilo radno vrijeme?

Radilo se od "zore do mraka". Počeli bi čim bi svanulo, a završavali sa zalazom sunca. Gradili smo stazu u okomitim stijenama i do 40 metara visokim. Bilo je opasno i teško.

Minirali smo metar po metar. Jedan je drža' špinu tri metra dugačku, a dvojica su nabijala.

Gdje ste stanovali i spavali?

Stanovali smo na više mista u primitivno sklepanim kolibama, pojatama pokrivenim "feltrom". Kreveta nije bilo, krevet su nam bile od-

sičene grane klekovine bora ili smrike. Spavali smo dobro, iako nije bilo ni kreveta ni pravog komfora. Bili smo mladi, umorni od naporna rada.

Striče Ive, jesu li prije gradnje na toj dionici postojale kakve staze, putevi?

Ne, samo nekoliko staza koje su vodile upriko iz Podgorja u unutrašnjost, Liku. Stotinjak metara prije Rožanske kućice livo od staze nalazi se Fabin dolac di smo kosili i sijeno na mulama otpremali u Podgorje.

Kako je bila organizirana prehrana?

Izabrali smo jednog od nas koji se koliko toliko razumija u kuvariju.

Što ste jeli?

Domaću ranu, krumpir, fažol, ječam, kupus, korabu. Od mesa bravetinu. Znali smo ponekad i janjčića okrenit.

Voda?

Topili smo snig ili dovozili vodu na mulama.

Kruh?

Sagradili smo nekoliko krušnih peći u kojima bi ispekli po desetak "štruca". Očuvane su poneke i do danas u prostoru Rožanskih kukova.

Kojim ste putem dopremali hranu?

Iz Starigrada pa priko Velikih Brisnica i Cipala.

Jeste li odlazili i kući?

Ponekad, ne često.

Kako ste bili plaćeni?

Bili smo plaćeni 22 dinara po dužnom metru izgrađenog puta.

Ponekad smo na dan napravili samo jedan metar, a ponekad i 40 metara. Jedno je pokrivalo drugo. Plaća je bila redovita i dobra.

I tako redom priča Stric Ive. Sjeća se svega kao da je bilo jučer, a prošlo je evo sedam desetljeća. Zadivljujuća bistrina i svježina uma! Usput pokazujem stricu Ivi sliku ing. Premužića.

Jeste li ga susretali, poznavali?

Kako ne, često je dolazija na gradilište, obilazija nas, "alzo, kako je" bile su njegove riječi. Bio je to divan čovjek; dilija je s nama dobro i zlo. Bija je divan i pravi čovjek.

Striče Ive, jeste li nakon izgradnje staze ponekad njom prošetali?

O, jesam, više puta, sretan i zadovoljan izgrađenim.

Tako se naš razgovor bližio kraju. Usput mi je moj sugovornik, Stric Ive, ispričao i mnogo

drugih pojedinosti iz svoga dugog i plodnog života. Bio je vezan uz more na čijoj se obali rodio i ugledao svijet.

Oplovija sam pola zemaljske kugle! - kaže.

Gradio je naš stric Ive i mnoge ceste diljem Gorskog kotara, Kapele, Velebita... Bio je i vrstan bačvar.

Na rastanku su me pozvali u kuhinju. Na zidu velika slika istrgnuta iz kalendara, pažljivo uokvirena: VELIKI LUBENOVAC!

Da se ne zaboravi! Bila su to sretna i divna vremena. Ostale su uspomene, sjećanja na neprolazno prohujalo.

I reče na kraju stric Ive: Zbogom, Lubenovče, moj najmiliji DOLČE!"

Poželih na kraju svom domaćinu, stricu Ivi, dobro zdravlje i još poneki izlet na Velebit i stazu, da se zajedno s nama planinarima divi tom nenadmašnom djelu, ponosu graditelja Hrvatske nam Domovine.

TKO JE ŠTO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

BORIS BOGEVIĆ - SINONIM JEDNOG DRUŠTVA

PD HPT "Učka" iz Rijeke na svojoj je skupštini 21. studenoga izabralo Borisa Bogeвиća za svog doživotnog počasnog predsjednika. Bilo je to najviše priznanje koje je društvo moglo dati jednome svom članu i dugogodišnjem predsjedniku, potkraj devetog desetljeća njegova života. Bogeвиć je tipičan primjer čovjeka koji je postao sinonimom jednoga društva. Bio je prije 43 godine među suosnivačima PD HPT "Učka" i posljednjih 26 godina njegov predsjednik. Osim toga, Bogeвиć je dao primjer kako se na idealan način može povezati radna okolina s planinarstvom te na taj način planinarstvo usaditi na plodno tlo.

Strasan je zaljubljenik u prirodu i planine. One su ga vodile u nadasve zdrav, radostan i veseo život kroz 43 godine planinarskog staža. Kako u mladosti, tako i u starosti, planinarstvo je uvelike utjecalo na njegove životne navike.

Rođen je u Bresnici, Bosilegrad, 12. listopada 1912. Gimnaziju je završio u Vranju. Njegov radni vijek je 40 godina i 4 mjeseca u PTT-u, na radnim mjestima kontrolora i šefa. Na radnom mjestu dobivao je pohvale i priznanja.

Još davne 1957. godine osnovano je PD PTT "Učka". Jedan od osnivača bio je i Boris, te član i aktivist sve do danas, dakle, pune 43 godine. Cijelo vrijeme je član upravnog odbora. Predsjednik društva je 26 godina i ujedno njegov predstavnik u HPS. Dugogodišnji je suradnik našeg časopisa i tijekom proteklog razdoblja napisao je mnogobrojne članke.

U bivšoj državi redovito se održavao Slet planinara PTT Jugoslavije i Slet planinara PTT Hrvatske. Boris je organizirao jedan slet planinara PTT bivše Jugoslavije, na Platku, i čak 8 sletova planinara PTT Hrvatske. Na svakom od njih bilo je od 450 do 500 sudionika. Nije to bilo samo druženje planinara, već su se održavala i sportska takmičenja u dvije discipline, orijentaciji u prirodi i streljaštvu. Uvijek su u obje discipline sudjelovali i njegovi članovi te postizali vrlo dobre rezultate. Sletovi su se održavali u trajanju od tri dana.

Registriran je i kao vodič društvenih izleta HPS. Organiziranje i vođenje društvenih izleta najveći mu je užitek već preko 30 godina.

Već desetljećima organizira "Malu katedru" planinarstva, tj. masovne sastanke društva, svaki uto-rak u Klubu HPT Rijeku s prikazivanjem dija pozitiva.

Kada je god riječ o planinarstvu i svemu što je vezano za prirodu, bio je neumoran u radu, počevši od svog društva, pa do raznih komisija na razini općine, grada, bivšega kotara i zajednice općina pa do Republike.

Boris je najstariji predsjednik PD u Hrvatskoj, što ga nije spriječilo da dobro i požrtvorno radi i da s najdužim mandatom predsjednika - punih 26 godina - postigne svojevrsan rekord.

Za svoj rad nagrađen je od Hrvatskog planinarskog saveza srebrnom i zlatnom značkom i plakatom, a primio je brojna odličja, zahvalnice i plakate svoga društva i Grada Rijeke.

(Željko Poljak)

IN MEMORIAM

VELIMIR NEFEROVIĆ

Dana 19. studenog 1999. umro je u 90. godini života posljednji iz stare garde predratnih alpinista, Velimir Neferović. Rodio se 1911. u Gradačcu. Godine 1933. postaje član HTK Sljeme, zatim HPD-a i od 1950. PD "Željezničar". Bio je istaknuti alpinist i organizator, a uz to skijaš, savezni skijaški sudac, međunarodni atletski sudac, predsjednik Zbora skijaških

sudaca Hrvatske itd. Primio je nebrojena priznanja i osvojio trofeje u raznim sportskim disciplinama, npr. pedeset kolajna za trčanje. Njegov smio životopis objavili u broju 10 od 1996. godine (str. 298), a ovdje ćemo dodati da je nakon toga odlikovan najvišim sportskim priznanjem u državi - Trofejem Hrvatske.

(ŽP)

KARMELO LOVRIC

U devedesetoj godini života lani je u Splitu umro Karmelo Lovrić, planinar s preko 60 godina članskog staža. Rodio se 9. studenog 1909. u Splitu. Planinarstvom se započeo baviti po nagovoru prof. Umberta Giromette još 1928. godine. Tako djeluje u HPD Podružnici "Mosor" u Splitu. Sudjeluje na pošumljavanju goleti Mosora na predjelu Ljuvač, zatim na uređenju špilje Vranjače i kasnije na postavljanju vodovodnih instalacija prilikom gradnje doma na Mosoru.

Kao brodogradilišni radnik povezuje se s istomišljenicima i organizira pohode u prirodu i planinu. Po-

vezuje se s planinarima članovima "Prijatelja prirode" iz Sarajeva i zajedno organiziraju izlete u planinu.

Godine 1955. postaje član Planinarskog kluba "Split", gdje djeluje vrlo angažirano i povremeno obnaša funkciju tajnika i dopredsjednika. Posebno se isticao i kao planinarski pisac; djelovao je kao dopisničar u dnevnoj štampi i časopisima. Treba naglasiti njegovo zalaganje u Komisiji za propagandu i priznanja.

Za svoju je djelatnost primio brojna priznanja od kojih je najviše cijenio Zlatnu značku HPS i PSJ te Plaketu SOFKH.

(Milan Sunko)

SPELEOLOGIJA

VIII. SPELEOLOŠKA ŠKOLA SO PD "DUBOVAC"

Speleološki odsjek PD "Dubovac" iz Karlovca organizirao je od 15. 9. do 27. 10. VIII. po redu speleološku školu. Suorganizator je bila karlovačka stanica GSS, medijski pokrovitelj Večernji list-dopisništvo Karlovac, a sponzor studio Foto color Korana.

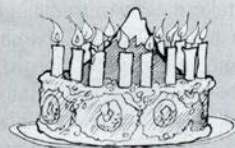
U okviru teoretskog dijela održano je 20 predavanja. Većina ih je bila popraćena dijapozitivima a neka i video-filmovima. Praktični dio škole sastojao se od 8 dana na terenu podijeljenih na 6 izleta (4 jednodnevna i 2 dvodnevna) i to u špilju Vrvlovku kod Kamanja (1 dan), na stijenu Gorsko zrcalo na Medvednici (1 dan), u sustav Jopića špilje-Bent kod Krnjaka (2 dana), sustav Matešićeva-Popovačka špilja kod Slunja (1 dan), jamu Mandelaju kod Oštarija (1 dan) i zadnji, dvodnevni istraživački logor kod Severina na Kupi. Tu je istražena jama Obajdinov dot (-110 m), jama Motorola

dot (-35 m) te špilja Žukno (oko 500 m za sada istraženih kanala). Na izletima su se polaznici upoznali s osnovnim elementima moderne i klasične speleološke tehnike, a imali priliku bivakirati u podzemlju (Jopićeva špilja), sudjelovati na istraživačkom logoru i okusiti čari istraživanja novih speleoloških objekata.

Instruktori su bili Igor Jelinić, Dinko Novosel, Damir Basara (voditelj škole), Željko Ivasić, Željka Sulejmanović i Martina Fudurić. Program su od ukupno 18 prijavljenih uspješno završili: Ana Maradin, Una Kociper, Luka Pavlaković, Vedran Dejanović, Goran Obradović, Krešimir Pogačić, Bojan Grižak, Juraj Štefanac, Igor Barković, Željko Gojak, Dejan Duduković, Kruno Smolčić, Josip Protulipac, Josip Luketić i Davorin Smolčić.

(Damir Basara)

OBLJETNICE

PRVIH 50 GODINA HPD "ŽELJEZNIČAR"

2000. godina. Prošlo je pedeset godina. Stvarno igra velikih, pamtljivih povijesnih godina.

Kročimo u treće tisućljeće, usvajamo nova dostignuća na svim poljima života, a opet se iznova, svaki vikend, a ponekad i češće, vraćamo prirodi, planinarskim stazama, prijateljstvima, ljepoti cvijeta, divljenju s vrha neke planine, pogledu u dolinu gdje je sve tako maleno. Je li to čarolija? Ne znam. Ono što znamo jest da je to ljubav prema svemu što nas ispunjava zadovoljstvom. Je li to sebični hedonizam? Možda, ali nam to nitko ne može zamjeriti. Mislim, ipak, da je to naš smisao života.

A počelo je davno, tamo neke daleke 1950. godine, možda i ranije, ali držimo se formalnosti i datuma 20. siječnja 1950. Srećom su još i danas s nama ljudi koji su živi svjedoci toga vremena. Zanos ljudi poslije teških godina 2. svjetskog rata i strahota što su ih proživjeli iz godine u godinu rastao je. Mnogi željezničari ljubitelji planina bili su i prije osnivanja HPD "Željezničar" u okviru planinarske sekcije Fiskulturnog društva "Lokomotiva". Kada su 1946. godine preuzeli na upravljanje teško oštećenu zgradu budućeg planinarskog doma na Oštrecu, bio je to dodatan motiv koji ih je držao zajedno. Članovi sekcije svakodnevno su i po-žrtvovno radili na obnovi doma, često noseći građevinski materijal na leđima iz obližnjih sela Ruda i Braslovja. Danas se možemo diviti tim vrijednim entuzijastima. Čini se da je to bilo presudno za odluku da i formalno osnuju svoje željezničarsko planinarsko društvo. Osnivačka skupština održana je u Crnatkovoj 18 u dvorani Sportskog društva "Lokomotiva". Tako se počelo razvijati naše Društvo koje ime nosi svih 50 godina. Puno je to godina. Za to smo vrijeme velik dio slobodnog vremena proveli u slobodi prirode, u njenim beskrajnim prostranstvima, na vrhovima planina, u dubinama najdubljih jama i špilja, na najstrmijim stijenama, uživajući i pomalo izazivajući sudbinu.

Srećom, najčešće smo se vraćali svojim domovima i obiteljima zdravi, sretni i puni zadovoljstva nakon ostvarenih ciljeva.

Naše planinarske cipele pamte mnoge staze, počevši od Medvednice koju vidimo iz svakog dijela našeg Zagreba; Samoborsko gorje gdje je naš dragi Oštrc i još draži planinarski dom pod njim; Gorski kotar sa svojim beskrajnim šumama; Velebit, ah taj Velebit, simbol hrvatskog ponosa i opstojnosti; slavonske i zagorske gore što se kao otoci dižu iz ravnice; Alpe - što bismo mi bez ljepote tih visokih planina, ali i udaljene

europske, afričke, američke planine, sve do najviših Himalaja. Svugdje smo ostavili svoj mali pečat, ali u svoje smo pamćenje urezali sjećanja što smo ih dijelili s drugima, dobre i loše trenutke.

Održavali smo planinarske škole za učenike osnovnih škola i naše nove članove, ali i za buduće speleologe i alpiniste.

Markirali smo i održavali planinarske putove, po- hađali tečajeve za vodiče, foto izložbe, bezbrojna predavanja uz diapozitive i video snimke. Mnogi su naši članovi bili dužnosnici Saveza, pisali planinarske članke. Izdavali smo vlastite časopise: Speleolog, poznat u svjetskim razmjerima, i Osu, glasilo nekadašnje Omladinske sekcije. Radili smo i mnoge druge stvari, iskazivali velik trud i zalaganje, tko bi se svega sjetio, jer uvijek ćemo nešto zaboraviti.

I sav taj rad, djelovanje vrijednih članova našeg Društva, nije mogao proći nezapažen. Mnogi su za to primili najviša planinarska i društvena priznanja državnih institucija, na što smo posebno ponosni.

No, kako se sve u prirodi mijenja, tako se i mi mijenjamo i odlazimo kroz ovih 50 godina. Zato se ovih slavljeničkih i povijesnih datuma treba sjetiti svih onih koji više nisu s nama, a s kojima smo dijelili sve što smo imali, i zahvaliti im za sve što su dali za svoje i naše Društvo i prijatelje.

Ujedno, ovo je vrijeme i mjesto da promislimo kako dalje. Svima nam je jasno da bez podmlatka, bez naših "osica", nema budućnosti. I upravo zato trebamo svi, doslovno svi, podržati one koji vode planinarske škole te nastojati tu mladež i zadržati. Također treba animirati mlade u našoj neposrednoj okolini, našu djecu

i unuke, i tako njegovati tradiciju koja već postoji među članovima našeg Društva. Svima nam je znano kako teško živimo, ali imajmo vjeru u bolje sutra. A dotle, neđajmo se pokolebati, jer planine nas zovu i očekuju naš dolazak i naše divljenje. U planinama ćemo naći uz čisti zrak toliko željeni mir i odmor.

25 GODINA PD "INA-OKI"

Planinarsko društvo "INA-OKI" osnovano je 19. prosinca 1974. godine. Tokom tih 25 godina bilo je nezaboravnih prijateljskih susreta s prirodom, njezinom ljepotom, ali i surovošću, mirisnim cvjetnim livadama, nepreglednim šumskim prostranstvima, stijenama, ponikvama, škrapama, špiljama, ponorima i jamama. Mnogo puta uživali smo u izlazima i zalazima sunca visoko na vrhovima planina u raznim godišnjim dobima. Bilo je neugodnih trenutaka kada smo hodali po nesnosnoj vrućini, lutali po magli, dubokom snijegu ili po jakoj kiši. Događalo se da smo prestrašeni tražili zaklon pred munjama sa zaglušujućom grmljavinom. Koliko smo puta u planinarskim domovima sušili odjeću i obuću? Bili su to ipak divni i nezaboravni doživljaji. Nema ljepšeg nego nakon napornih uspona ili dugih pješaćenja opustiti se u planinarskom domu s dragim prijateljima, uz najbolju šalicu aromatičnog čaja, domarovog specijaliteta.

Dosta je to davno bilo kada smo mladi, u naponu snage, bili puni velikih planinarskih ambicija. Društvo je na početku imalo nekoliko sekcija: za niske ture, visoke ture, za transverzale i markacije, te skijašku sekciju i odsjek za speleologiju. Trasirali smo i otvorili tri planinarska puta: po Petrovoj gori, Visu i Kornatima. Uporni planinari dobre kondicije svladali su najviše vrhove Julijskih i Kamniških Alpa, Karavanki, Durmitora, a bilo ih je koji su dospjeli na Grossglockner, Visoki Atlas, Mont Blanc, Olimp, Kilimandžaro pa i u Himalajsko gorje, makar "samo" do visine od 5000 metara. Bezbroj puta planinarili smo po Samoborskom i Žumberačkom gorju, zagorskim, dalmatinskim, bosanskim, crnogorskim planinama, po Gorskom kotaru i najljepšem nam Velebitu. Dvadeset godina družili smo se u prirodi, najčešće subotom i nedjeljom, pa za blagdane i godišnje odmore, bilo na moru (Vis i Kornati), bilo na "kestenjadi" na Petrovoj gori ili pak na maskeradama i dočecima novih godina, najčešće sa članovima drugih Ininih planinarskih društava.

Tako je bilo sve do devedesetih godina. Uspješno razdoblje PD "INA-OKI" u kojem su se poduzimali veliki pohodi i izleti s velikim brojem planinara, nažalost je tada završilo. Broj članova društva kretao se do tog vremena od 470 do 560. Sveopća društvena i ekonomska kriza, inflacija, nije mimoišla ni naše društvo. Agresija na Hrvatsku, ratna pustošenja, ograničili su nam područje kretanja. Broj članova postupno se

Pozivam sve naše članove da se odazivaju svakoj inicijativi i akciji koja je u interesu Društva, iskazimo jedinstvenost koju su imali osnivači Društva onoga davnog hladnog siječanjskog jutra 1950. godine. Sretno i dobro došli!

osipao i brojčano smanjio. Posebno je društvo pogođeno iznenadnim gubitkom društvenih prostorija. Posljednjih pet godina (1994-1999) u naše je društvo učlanjeno 120-130 građana, uglavnom umirovljenika. Rad društva sveo se na samo jednu ali aktivnu sekciju, "Sekciju društvenih izleta". Redovito odlazimo na izlete primjerene životnoj dobi i financijskim mogućnostima. Pod geslom "Upoznajmo kulturne i prirodne ljepote naše domovine Hrvatske", idemo na jednodnevne, dvodnevne i trodnevne izlete, uglavnom autobusom. Obišli smo mnoge muzeje, dvorce, gradine, arboretume, perivoje, crkve i kapelice Hrvatskog zagorja, Međimurja, Slavonije, Dalmacije, Primorja i Istre. Bili smo u Zaduanjlu u Mađarskoj na mjestima vezanim uz hrvatsku povijest. Sada manje planinarimo, manje pješaćimo, ali s nestrpljenjem očekujemo svoj utorak kada nas pedesetak kreće autobusom u otkrivanje "novih" područja. Cjelodnevno druženje u autobusu, na terenu i zajedničkom ručku svima nam godi.

U našem društvu vrlo je aktivna još jedna bezimena sekcija. Naime od 1978. godine održavaju se predavanja s projekcijama dija pozitivita i videozapisa. Do sada je održano 720 predavanja. U posljednjih pet godina bilo je 152 predavanja s prosječno 70 slušatelja po predavanju.

Sastavljen je već program izleta za 2000. godinu. Nadamo se da ćemo ga ostvariti, makar i s malim kolekcijama.

Dr. sc. Z. Sliepčević

VIJESTI

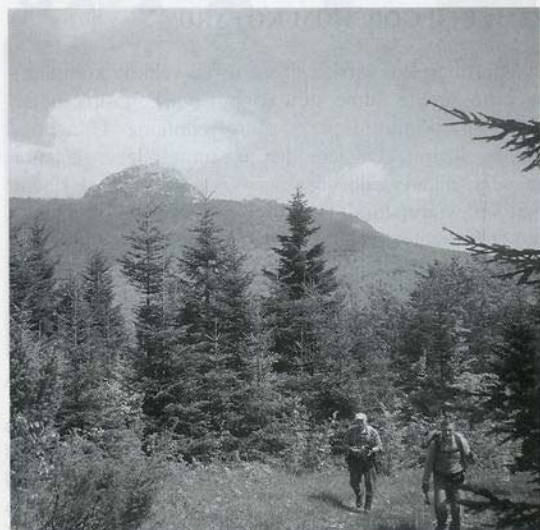

OBNOVA GORANSKOG PLANINARSKOG PUTA

Već pet godina nekoliko članova Komisije za markiranje i održavanje planinarskih puteva HPD "Zagreb Matica" obnavlja Goranski planinarski put. Obnavljanje je privedeno kraju iako je GPP sa svoje tri dionice i 41 kontrolnom točkom dug oko 280 km (100 sati hoda). Na žalost, neke markacije nestaju (sječom stabala, prestanjem mahovine ili lišaja, širenjem šikare), pa nika-da nije završeno.

GPP počinje u Severinu na Kupi (KT 1; bus) i vodi preko Lukovdola (KT 2) do Orlove stijene (KT 3). U središtu Lukovdola postavili smo 2 nova putokaza od kojih jedan upućuje prema Orlovoj stijeni (3 h 15 min) i Lovniku (3 h 45 min); (KT 41), a drugi prema Seve-rinu (1 h 15 min).

Dvodnevnom akcijom temeljito smo prokrčili put od Orlove stijene preko zaseoka Razdrtog i vrha Okrugljaka (KT 4) do Male Drage, slikovitog zaseoka na putu prema Špičastom vrhu (KT 6), odnosno Leveš-nom vrhu (KT 5). Usput smo kod Orlove stijene pos-tavili putokaznu ploču koja upućuje prema Lukovdolu (3 h) i Lovniku (3 h 30 min) i putokaz prema Okrugljaku (1 h 30 min), a ispod Okrugljaka 3 putokaza ko-ji planinare upućuju prema vrhu (5 min), Orlovoj stijeni (1 h 15 min), Špičastom vrhu (4 h) i Levešnom vrhu (6 h).

Klek s puta Musulinski potok - Jasenak

Foto: J. Bingula

U kolovozu je SDI bila na četverodnevnom izletu od Prezida do Gornjeg Jelenja. Tom su prilikom obno-vljene markacije na kritičnim mjestima (1996. su obno-vljene potpuno), a postavljeno je šest novih putokaza na livadama Šverdi (KT 24), Lisini i Škurini.

U dvije dvodnevne akcije obnovili smo stari marki-rani put od Musulinskog Potoka ispod Kleka do Jasen-ka, što sada omogućava planinarima da za oko 6 sati stignu s Kleka (KT 38) do Bijelih stijena (KT 37), krećući se samo šumskim putevima. Ove godine treba pronaći i opet markirati stari put GPP-a od doma na Kleku do Musulinskog Potoka.

Na samom kraju GPP-a obnovljene su markacije od vrha Lovnika preko Ilovca do Lukovdola i na tom su potezu postavljena četiri nova putokaza. Ispod vrha Lovnika su tri, a oni upućuju na vrh Lovnika (25 min), prema Lukovdolu (3 h) i do ž. st. Vrbovsko (1 h 20 min; do motela u Hajdinama 45 min). Jedan je putokaz postavljen na Ilovcu, kod križanja za Lukovdol (1 h 15 min), Orlovu stijenu (1 h 45 min) i Lovnik vrh (2 h 45 min).

Nadam se da će ove obavijesti čitatelje potaći da u proljeće krenu u ove lijepe krajeve. Bit će nam drago, a i korisno, ako nas obavijestite o nestalim pečatima ili o slabim ili nestalim markacijama, čime biste nam olakšali bolje održavanje GPP-a (tel. 01/4649-584).

Kako uvijek imamo poteškoća s nestajanjem pečata u Vražjem prolazu, ostavili smo ga u gostionici Delač ispred ž. st. Skrad. Ljeti će biti i u izletištu "Zeleni vir" kod ulaza u Vražji prolaz, gdje je ljeti moguće i noće-nje. (Jasna Bingula)

BELČANI GRADE PLANINARSKI DOM "HIŽA" U IVANČICI

HPD "Beleograd" iz Belca (Hrvatsko zagorje) pos-toji tek od svibnja 1998., a do sada broji 160 članova i bilježi niz aktivnosti. Evo značajnijih: markacija prilaza iz Belca i okolice prema vrhu Ivančice, postavljanje veli-kog planinarskog putokaza u središtu Belca i uređenje parka uz taj putokaz, predstavljanje i uređenje planinarskog ormarića, uređenje prostorije udruge s dijelom etno-zbirke zavičaja, proširenje i uređenje prilaza prema srednjovjekovnom Belegradu, niz predavanja i poučnih izleta, domaćinstvo posjetiteljima Belca (barokni biser Zagorja - crkva Sv. Marije Snježne) i Ivančice, organiziranje završnice "Dana kajkavskih riječi" 1999. u Belcu, amaterske foto i etno izložbe...

Subota 23. listopada bio je izuzetno važan nadnevak. Toga je sunčanog jesenskog dana HPD "Belecgrad" na radost mnogih započelo polaganjem i blagoslovom kamena temeljca i zastave, ostvarivati svoju veliku želju - planinarski dom. Svečanost je održana na već uređenom gradilištu (450 m - 1 h hoda iz Belca) za kuću podno Belecgrada (500 m.) Okupilo se 130 planinara iz naše i susjednih županija, ljubitelja prirode i mjesta Belca. Takvom brojnošću bili smo svi ugodno iznenađeni. Ponajviše nas je razveselila nazočnost msgr. Marka Culeja, biskupa varaždinskog. Preuzvišeni je naše gore list koji je s veseljem i lakoćom dopješačio s grupom planinara iz Belca. Radost ovoga dana s nama su podijelili, osim dragih planinara, gradonačelnik grada Zlatara g. Stjepan Škof i predsjednik Gradskog vijeća g. Vidislav Kiš Šaulovečki, predstavnik Hrvatskih šuma Zagreb i mnogi drugi ljudi dobre volje. Naši planinari iz grupe za kulturu - Mraveki, uz pomoć glazbenog sastava "Dečki z bregov" izveli su prigodan program. Ostatak dana proveli smo u planinarskom druženju uz besplatni gulaš, domaće kolače, kestene...

Zahvaljujemo se svima na odazivu i podršci bilo koje vrste, sa željom da se do godine opet nađemo na istom mjestu, ali "pod dekom hiže". Za kraj evo misli msgr. Marka Culeja: "Neka Gospodin blagoslovi ovo djelo i privede ga sretnom završetku!"

Svaka bi nam pomoć dobro došla! Želi li je netko pružiti molimo ga da se javi na tel. broj 049/460 - 135 tajniku (Verica Havočić)

OŠTEĆENO SKLONIŠTE NA STRUGAMA

Lani je u mjesecu ožujku velika količina snijega urušila krov i krovnu konstrukciju skloništa na Strugama na južnom Velebitu.

Kako štetu još nismo sanirali, sklonište sada nije u funkciji i tako će ostati do proljeća 2000-te. Na sastanku PD "Paklenica" odlučeno je da se s jednom od dvije *velike akcije skloništa na Strugama popravi ili sagradi* potpuno novo na istome mjestu od materijala svih triju sadašnjih koliba koje su u ruševnom stanju.

Uprava NP "Paklenica" oštro se ogradila od naše lanjske akcije, poslavši tužbu u Državnu upravu za zaštitu okoliša zbog mogućeg ugrožavanja ljudi od minskih polja. Jedno se takvo polje navodno nalazi 1 km istočno od skloništa na ulazu šume kod Marasovca, dakle svega 200 - 300 metara od bunara na VPP-u.

(Livio Kotlar)

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA MLADENA KUKE

Centar za ekspedicionizam, istraživanje i kulturu "Braća Seljan" organizirao je još jednu izložbu fotografija iz putne torbe Mladena Kuke. Izložba je otvorena 17. studenog u Gradskom muzeju Karlovac i bila je otvorena dva tjedna. Za razliku od prošle dvije izložbe, na ovoj su predstavljene fotografije snimljene u

Africi. Motivi na fotografijama su različiti, od zalazećeg afričkog sunca, preko flore i faune do portreta afričkih ljudi. Kada netko želi slikati po Africi, osim dobrog fotoaparata, izvježbane ruke i oka treba imati i hrabrosti, jer ratnička plemena u Africi ne vole fotografiranje. Ovih 80 fotografija iz bogate Mladenove arhive sigurno će biti važan dio fundusa budućeg muzeja braće Seljan koji bi trebao biti otvoren u vili Anzić u Karlovcu tijekom sljedeće godine.

GOSTINJAC SV. BERNARDA NA V. LOVNIKU

U rujnu je proslavljen završetak radova na obnovi lugarske kuće na Velikom Lovniku u Samoborskom gorju. Obnovljena kuća nosi naslov Gostinjac sv. Bernarda". Izdvojen imenom od ostalih planinarskih objekata, želi pokazati da je to mjesto molitve i susreta. Kroz Gostinjac je u tri godine prošlo mnoštvo planinara, a 3100 ih je ostalo na noćenju. Braća Bratovštine dobrovoljno vikendom nude skromnu planinarsku hranu (gulaš, paprikaš, grah...) i piće. (R. Librić)

180 MLADIH PLANINARA NA VELEBITU

Planinarska bratovština sv. Bernarda iz Samobora okuplja mlade planinare. U proteklih šest godina organizirala je šest hodočašća u Alpe. Na 23. planinarskom križnom putu u Požeškoj dolini bilo je 2000 mladih, a na 24. od Zapešića do Samobora 1100 iz 80 mjesta u cijeloj Hrvatskoj. Od 144 člana Bratstva, 80 ih je mlade od 27 godina. Prošlog je ljeta, od 23. do 30. srpnja, 180 mladih planinara taborovalo u Rožanskim kukovima i oko njih, sa svojim katehetama i svećenicima. Bilo je to prvo taborovanje katoličke mladeži nakon drugog svjetskog rata, radi osposobljavanja mladih za rad u župi. (R. Librić)

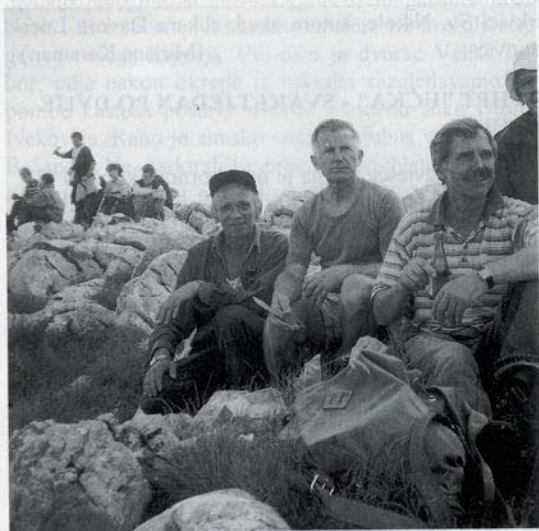
ZLOČIN U GORSKOM KOTARU

Čarobno Lokvarsko jezero usred velikog kompleksa crnogorične šume gotovo prašumskog tipa odiše ljepotom, tišinom i prekrasnim vedutama. U neposrednoj blizini jezera sagrađen je i motel "Jezero". Istini za volju nikada nije dospio na zelenu granu. I slijedi nešto nevjerojatno. Ugostiteljsko-turistički djelatnik, težeći "oplemenjivanju" okoliša, izgradio je odmorište sa sjenicom. Postigao je to tako da je osakatio i na smrt osudio stoljetne jele. Zločin ili, ispravnije, kazneno djelo. Snimci nije potreban komentar. Pitam se hoće li ikoji posjetilac imati hrabrosti da sjedne na te klupe ili potraži odmor podno te sjenice. Hoće li se naći neki Goranin na odgovornome mjestu i dići svoj glas? Hoće li stići primjerna sankcija tog zločinca? Zločin je snimio Zvonko Trdić, član HPD "Klek" Ogulin. (M. Pavešić)

SUSRET ZA PAMĆENJE NA RADUŠI

Među brojnim susretima planinara tijekom prošle godine značajno mjesto zauzima i onaj što ga je organiziralo PD "Raduša" iz Uskoplja koncem kolovoza prigodom obilježavanja Dana planinara Hercegovine. Na lijepo uređenim terenima ponad Uskoplja, organizatori i domaćini Susreta, planinara iz "Raduše" na čelu sa svojim revnosnim i neumornim predsjednikom Ljubom Barnjakom, uistinu su stvorili pravi ugodaj za sve one brojne planinarske skupine. Naime, na blagim padinama podno prekrasne Raduše (1956 m) sjatilo se bar petstotinjak planinara iz Novog Travnika, Viteza, Kreševa, Busovače, Livna, Mostara, Kaštela, Dubrovnika i Šibenika. Dva dana vikenda i drugovanja proteklo im je kao na filmovanoj vrpici. U zgusnutim sadržajima aktivnosti posebice valja istaći planinarsku turu s pedesetak planinara na Radušu i njezin vrh Idozac. Svima koji su se domogli toga zamamnog cilja, ostat će u nezaboravnom sjećanju.

Vrijedni i susretljivi domaćini pobrinuli su se da gostima ne manjka ića i pića. Među ostalim, za sve okupljene pripravljen je i odličan "vinički" grah. Nakon dodjele zahvalnica i sličnih priznanja brojnim planinarskim društvima, priređena su sportska natjecanja. U zanimljivoj utrci trčanja u vreći, prvo je mjesto i nagrada domaćina pripala mladom Vitežaninu Anti-Toniju Grebenaru, dok su u izuzetno jakoj konkurenciji bacanja kamena s ramena prvo mjesto i vrijedna nagra-

Na vrhu Raduše

da pripali domaćinu Barešiću. Ipak, najzanimljivije je bilo natezanje konopca, gdje su finalisti Dalmatinci, nakon praktično izjednačenih snaga i vještine, morali "za dlaku" popustiti i tako predati pobjedničku titulu Novotravnčanima. Njima je pripala i vrijedna nagrada

domaćina - čitava bačva s 30 litara "pidriš" piva, koje su samo dan-dva poslije do dna iskapili u svom Klubu u Novom Travniku. (Drago Slipac)

HPD "TIKVICA" U 1999. GODINI

HPD "Tikvica" Županja imalo je vrlo plodnu planinarsku godinu. Društvo broji 56 članova a od osnutka je kroz društvo prošlo 74 člana. U protekloj godini ostvarili smo 42 jednodnevna izleta, 8 dvodnevni, te po jedan trodnevni (Velebit) i četverodnevni (Dolomi-

Skup markacista Dilja 8. 11. 1999.

iti). Do tada je naš najviši vrh Marmolada (3342 m) u Italiji. Bili smo u Sloveniji (Gorjanci), Mađarskoj (Meček) i ponovno u Italiji (Verona - M. Tondo). Iako bez stalnog prostora u gradu, održali smo 40 sastanaka društva s odličnom posjećenošću. Imali smo delegata na XXI Skupštini HPS u Zagrebu i na sastancima SPS u Virovitici i Našicama. Naši markacisti su se uključili u održavanje puteva. Izdali smo prigodnu naljepnicu i bedž sa znakom društva. Održali smo predavanja uz video projekcije o Dolomitima, Velebitu i Dilju, oдаzvali smo se jednoj ekološkoj akciji u gradu, a u pripremi je i planinarska škola. Godišnja skupština, Dan društva, Susreti prijateljstva sa HPD "Zanatlija" Osijek i PD "Dilj gora" Sl. Brod te "Skup markacista Dilja" uspjele su akcije u protekloj godini. Dragi gosti na "Županijskom putu" bili su nam planinari iz HPD "Pliva" Zagreb, HPD "Klikun" Pleternica i HPD "Strmac" N. Gradiška. Na "Hrvatski planinar" pretplaćeno je šest novih članova. (Berislav Tkalac)

Planinarska kuća u Begovom Razdolju Foto: N. Aleksić

PLANINARSKA KUĆA U BEGOVOM RAZDOLJU

Gorski kotar je u protekloj godini dobio još jedan planinarski objekt. U Begovom Razdolju, najvišem naseljenom mjestu u Hrvatskoj (1078 m), obitelj Mance je u svojoj obiteljskoj kući uredila za planinare novi planinarski dom. Dom se nalazi u samom centru Begovog Razdolja, u neposrednoj blizini skijaške vučnice i ponovno otvorenog hotela "Jastreb". Raspolaze s 20 ležaja u tri sobe, dnevnim boravkom i kuhinjom za vlastitu pripremu hrane. Pristup domu je iz Mrkoplja asfaltnom cestom (oko 5 km), a po ljeti i iz pravca Vrbovske i Matić poljane. Dom je otvoren prema dogovoru, a za sve informacije treba se obratiti na tel. obitelji Mance u Mrkoplju (051)833-072. (N. Aleksić)

OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA U DUBROVNIKU

Sredinom prosinca HPD "Dubrovnik" je održalo završnu vježbu Opće planinarske škole. Trajala je dva mjeseca, a organizirana je po prvi put u 70-godišnjoj povijesti Društva. Koordinator škole je bio prof. Milan Sunko, voditelji Ivo Kvesić i Katija Vlahušić. Od 25 upisanih planinara 17 ih je s uspjehom završilo školu. Vježbe u sklopu škole su se održavale na Mljetu, na Pobrežju (Močiljska špilja) te na Kuni konavskoj.

PLANINARSKA KUĆA PAVLIĆ NA KUNI POD SNIJEŽNICOM

Od listopada 1999. HPD "Dubrovnik" je unajmilo napuštenu kuću u Kuni konavskoj i pretvorilo je u planinarsku kuću. Kuća je opskrbljena vodom iz vlastite

gustijerne i električnom energijom. Kuhinja je opskrbljena posuđem, štednjakom na drva i ima elektriku. U sklopu kuće postoji kuhinja s ognjištem i sanitarije s toplom vodom. Noćenje je moguće za oko 25 planinara (10 na madracima i 15 na podu dnevnog boravka).

Eventualne rezervacije moguće su na adresi Društva ili na tel. predsjednice Mirjane Karaman (020/412-549).

U znak zahvalnosti stanovnicima Kune, koji su srdačno primili planinare u svoje selo, HPD "Dubrovnik" je poklonilo sliku Gospe s Isusom netom obnovljenoj crkvi Sv. Nikole, autora akad. slikara Davora Lucijanovića.

(Mirjana Karaman)

PD HPT "UČKA" - SVAKI TJEDAN PO DVIJE AKCIJE!

Prema izvješću što ga je na izbornoj Skupštini (21. studenog) podnio dosadašnji predsjednik Boris Bogević, PD HPT "Učka" je od ožujka 1997. imalo svakog tjedna po jednu i više aktivnosti, a obvezno svake nedjelje izlet, bez obzira na (ne)vrijeme!

Na skupštini je za novog predsjednika izabran Ilija Blatančić, dok je dosadašnji dugogodišnji predsjednik Boris Bogević izabran za dopredsjednika, te počasnog doživotnog predsjednika, zahvaljujući 26-godišnjem uspješnom predsjednikovanju, te činjenici da je bio jedan od njegovih osnivača prije 43 godine. Bogević je skromno izjavio da je društvo svoju plodnu aktivnost temeljilo na marljivom radu upravnog odbora i sekcija. Od 1997. organizirano je 140 izleta širom Hrvatske, jednom godišnje i u Sloveniju, sa 664 sudionika ili 33 planinara prosječno. Sekcija za održavanje sastanaka svakog je utorka organizirala druženje s prikazivanjem diapozitiva i filmova, ukupno 103 skupa, na kojima je sudjelovalo 3.132 ili prosječno 30 planinara.

Zahvaljujući marljivoj Sekciji za markiranje, društvo se može pohvaliti da sada ima 22 lijepe i potpuno uređene staze.

U ovaj je zahtjevni posao, osim materijala, utrošeno čak 1.366 dobrovoljnih radnih sati.

Pod geslom "Čuvajmo prirodu za sebe i za druge koji će u nju doći", Sekcija za zaštitu prirode učinila je mnogo u svom djelokrugu rada.

Sekcija za fotodokumentaciju radila je povremeno i prema potrebi. Zahvaljujući njoj, društvo ima bogatu fotodokumentaciju koja je uređena i brižljivo se čuva.

Društvo je uspješno surađivalo s HPS i s drugim društvima u Rijeci i izvan nje.

Ovisno o financijskim mogućnostima, posvećuje pažnju prema svojim bolesnim kolegama, posebno onima koji duže boluju. Sada ima oko 200 članova, no priljev mladih članova je slab, pa to ostaje trajna zadaća. (B. Bogečić)

PLANINARSKI BAL VIHORAŠA U BEŽANCU

Pod vodstvom Mladena Žubrinića održan je tradicionalni sedmi Vihoraški bal u dvorcu Bežancu. Prepun autobus iskrcao je u mrazno jutro planinare pred crkvom ispod Kostel-grada. Predbožićno raspoloženje priredio je mjesni župnik, u osvijetljenoj crkvi, gdje smo uz orguljašku pratnju otpjevali božićne pjesme. Sljedio je put u dvije varijante, lakši preko Vinagore i teži preko pitomih zagorskih bregova - Brezna gora, Štruklec breg, Koštrunov breg. Veselo gacamo kroz blato i divimo se prekrasnim vidičima na brežuljkaste gorice našega Zagorja. Cilj nam je dvorac Veliki Tabor, gdje nakon okrepe iz ruksaka razgledavamo uz pomoć kustosa postave dvorca i izložbu slika Otona Ivekovića. Rano je zimsko veče i autobus već juri put Bežanca. Na parkiralištu presvlačimo blatne cipele i odjeću, a na ulazu nas dočekuje domaćica u srednjovjekovnom ruhu i nudi nas kolačima. Gospodin Siniša Križanec uz pozdravni govor prezentira svoju novu knjigu "Svi me bute tužili...". Uručeno mu je priznanje HPD "Vihor" za dugogodišnje prijateljsko druženje. Supruga našeg šofera priredila je golemu tortu u obliku planine, ukrašenu borovima, cestama, malim autobusom i imenima odredišta na koja nas je autobus vozio tijekom protekle godine. Umor u nogama odagnao je vlasnik dvorca kao voditelj brojnih valcera, polki, twista, makarene, u ugodnom ozračju disko kluba u dvorcu. (M. Dubravka)

MASOVNI USPON NA KAMEŠNICU

Dana 16. i 17. listopada je PD "Kamešnica" iz Otoka kod Sinja organiziralo uspon na vrh Kamešnice (1809 m), a povodom Dana sv. Luke, zaštitnika župe Otok. Sunčane subote 16. listopada kod planinarskog

doma u Koritima (659 m) skupilo se mnoštvo planinara iz Dalmacije i susjedne Bosne i Hercegovine, njih oko tristotinjak, i to ponajviše iz PD Svilaja iz Sinja, Kamenar iz Šibenika, Mosor iz Splita, Imber-Mosor iz Omiša, Sv. Ilija iz Orebića, Malačka iz Donjih Kaštela, Kozjak iz Kaštel Sućurca, Kuk iz Novog Travnika i Dubrovnik, te skupine učenika iz OŠ Trilj. Nakon sakupljanja kod doma, sudionici su se uputili na vrh, i to preko Gornjih Korita, Pišteta i Kruga do samog vrha Kamešnice. Nakon povratka, domaćini su umorne planinare dočekali s pićem i ručkom. Za ručak je bio grah i juha koje je kuhao naš član, inače vrstan kuhar g. Marinko Šesto.

Uvečer se mnoštvo skupilo oko logorske vatre, uz pjesmu, ples i pratnju harmonikaša Josipa Šipeka, inače poznatog lovca i ljubitelja prirode. Zabava je potrajala duboko u noć. Drugog dana skupa uglavnom su bili kraći izleti do Blaca i Gornjih Korita. Nakon ručka sudionici su se počeli razilaziti, dok je većina ostala do noći. Druženje je završilo pozdravima i zahvalom uz riječi: "Vidimo se i dogodine, bilo je ludo i nezaobilazno". Za nas domaćine ovaj je skup bio vrlo uspješan te očekujemo da će dogodine biti još uspješniji. (Ivan Vrdoljak)

U IDUĆIM BROJEVIMA DONOSIMO

U uredništvu se tijekom vremena nakupio velik broj članaka koji čekaju na red za objavljivanje. Prostor je malo, a autori, s pravom, postaju nestrpljivi. Uredništvo se ne drži redoslijeda pristizanja članaka, nego nastoji da svaki broj po sadržaju bude raznolik, po pravilu "za svakoga ponešto" i "manje teksta, više lijepih slika". Prednost imaju teme o kojima se dugo nije pisalo, koje su trenutačno aktualne i koje su atraktivne na bilo koji način. Ne objavljujemo pjesme, suhoparne putopise ni maratonske članke koji zahijevaju odviše prostora. Vijesti moraju biti sažete, pa ih često skraćujemo radi ekonomiziranja prostora. Naša je prva briga zadovoljstvo čitatelja jer oni financiraju

časopis, a tek na drugom mjestu zadovoljstvo autora, premda im valja odati priznanje što hoće pisati iako ih ne možemo honorirati. Dakle, na red za objavljivanje, među ostalima, čekaju ovi članci:

Berković M.: Na izvoru Plive
Čepelak M.: Penjačke novosti s V. Kozjaka
Činkl J.: Ljepotanu u posjetu
Frančeski K.: Planinarstvo trećeg milenija
Grundler D.: Vile zatočnice
Horaček S.: Bijele i Samarske stijene
Horaček S.: HPD "Bijele stijene"
Huzjak B.: Do "krova Hrvatske"
Ivasić M.: Božanstveno djelo prirode
Ivasić M.: Prvi put pod zemjom
Jagačić T.: Hodočašće u slov. Haloze
Jakovljević B.: Izlet na Brač
Jurković V.: Sjećanje na Velebit
Lario V.: Istočno od Medvednice
Lario V.: Pomrčina
Lay M.: Kroz Čile, Peru i Boliviju
Lay M.: Uz Krišku stenu
Lukač G.: Istraživački kamp Paklenica
Lupoglavac S.: Triglav '99
Majetić D.: Istočnoafričkim brdima
Majnarić M.: Izvor Čabranke
Marukić Jure: Mario Kinel na Oštrcu
Miletić M.: Velebite, dična planino
Oštrić Vlatko: Tako je snimao Vili
Pavešić M.: Klek i oko Kleka
Pavešić M.: Sjećanje na Maglić
Perharić B.: Uspomene sa Sljemena
Petričević S.: Zov planine
Puharić I.: I stariji u planine
Puharić B.: Sv. Vid na otoku Pagu
Smojver N.: Uzduž Velebita od Oltara
Stanić J.: S turnim skijama u Alpe
Trdić Zvonko: Klečko čudovište
Trošelj M.: Na Cincar i Troglav
Zorić I.: Vlaški grad i Sv. brdo

OPET POGREŠNE PRETPLATE

Javljuju iz ureda HPS da mnogi pretplatnici i opet uplaćuju pretplate s pogrešno upisanim "pozivom na broj" na uplatnici, unatoč uzastopnim upozorenjima da bez pretplatničkog broja u toj rubrici ured ne može znati tko je uplatitelj. Zbog toga se ne treba čuditi kad tijekom godine dobiju opomenu radi dugovanja. Ponožno upozoravamo da se na drugoj strani korica pažljivo pročita odlomak pod naslovom "Važno!".

TRAŽE SE PLANINARSKJE PJESME

Hrvatski planinarski savez uskoro će tiskati novo izdanje Planinarske pjesmarice jer je prvo izdanje iz

1987. godine odavno rasprodano. Novo izdanje željeli bismo nadopuniti, pa molimo sve koji imaju neku planinarsku pjesmu, s notama, da fotokopiju pošalju uredniku Pjesmarice Vladimiru Jagariću, 10000 Zagreb, Ul. grada Mainza 24, tel. 01/3772-107.

PD HPT "UČKA" MARKIRA PUTEVE

Godine 1998. osnovana je nova Komisija za planinarske puteve, koju s uspjehom vodi Simon Radić. Članovi su Dinko Fištrek, Janko Petar i Dražen Štifter.

Na Čičariji obnovljena je markacija na obilaznom planinarskom putu: V. Brgud - Zvoneča - Lome - Jelenjak - V. Brgud.

U riječkom zaleđu obnovljene su markacije: D. Jelenje - Cvije - Dvorine - vrh Kičej - Studena, Studena - izvor Rječine, Studena - Kukuljani, Kukuljani - izvor Rječine, Saršoni - Kukuljani, Studena - Saršoni, Studena - Ravno - Podkilavac. Od riječkog predgrađa Brašćine obnovljena je markacija na planinarskom putu Brašćine - Veli vrh - Lokva - Luban - Trnovica - Zoretići.

Na rubnom dijelu Gorskog kotara obnovili smo markacije žs. Plase - Satničko - Tuhobić (sedlo) - Zlobin, Zlobinsko brdo - Jelenčić - Tuhobić (sedlo) - Zlobin, Zlobinsko brdo - Jelenčić - Turčinovo - Zlobin, Zlobin - Jelenčić, Zlobin - Dračevo - Satničko - žs. Meja, Zlobin - Drivenik - Medviđak (S. uspon), Plase - Lipove šume - Medviđak, Drivenik - V. Kobiljak - Lič.

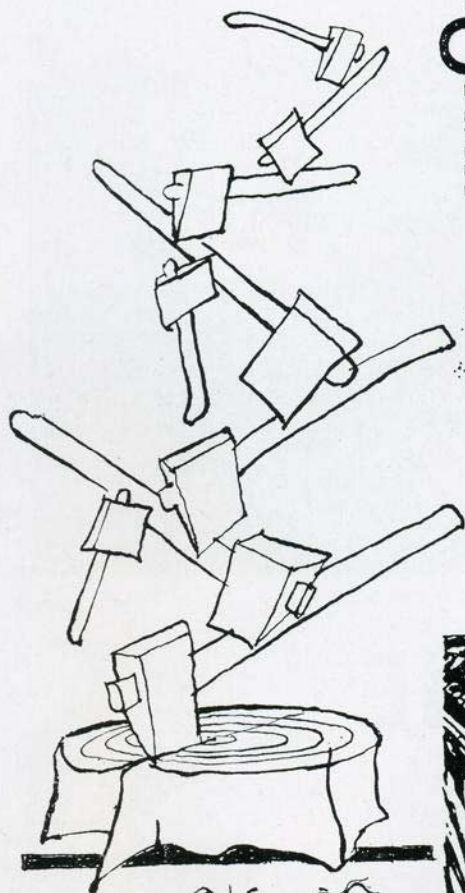
Obnavljamo markaciju na planinarskim putevima između žs. Meja i žs. Škrljevo. Obuhvatili smo trasu: žs. Meja - Stipanja - Vrana - žs. Škrljevo, s vrhovima Ljubibelj 705 m, Svib 614 m, Trebestin 542 m, Matusajna 610 m. Nakon toga obnovit ćemo markaciju: Lič - Stražbenica - Zlobin.

Do sada smo postavili 129 putokaza, 35 strelica pravca puta, 19 putokaznih tabli, 16 limenih markacija veličine 12 cm. Potrošili smo oko 17 kg crvene i oko 10 kg bijele boje, a za izradu putokaza i tabli oko 7 m aluminijskog lima.

U nabavi materijala pomogli su nam vlasnik restoranta "ŽAN" iz V. Brguda Goran Stambul, Milorad Vuičić iz našeg društva, Dinko Fištrek iz naše Komisije i Simon Radić, poduzeće "Jadrankolor" iz Rijeke.

HUMOR

UREĐUJE: IVAN PAHERNIK

Morsko jezero Zmajevo Oko kraj Rogoznice

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia